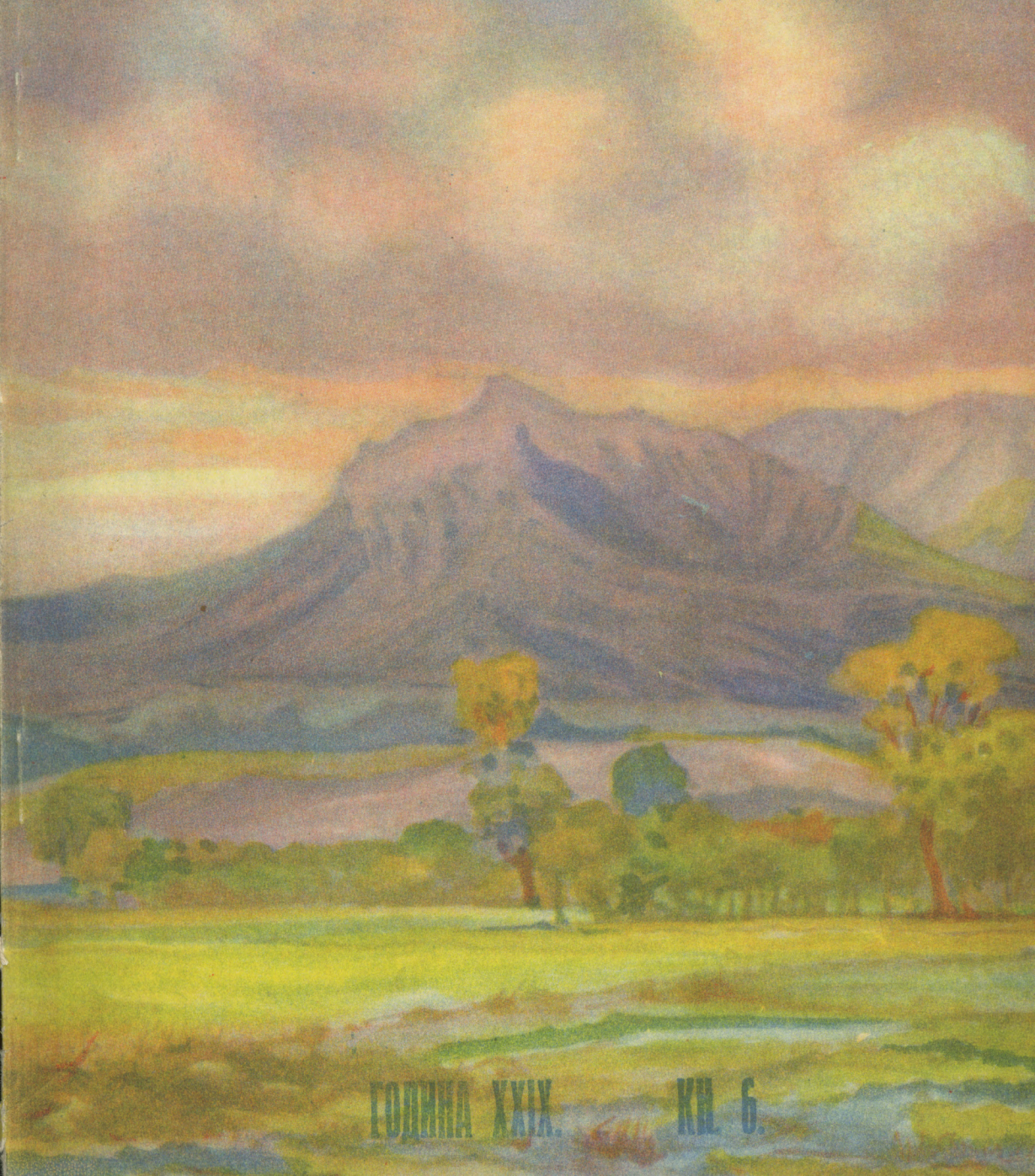

1937г.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ГОДИНА XXIX.

КН. 6.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИЯ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗЪ
ИЗДАНИЕ НА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Редакторъ СТЕФАНЪ ПОПОВЪ, Гурко, 51 Абонаментъ за нечленове 100 лева
Администрация — София. Цар. Иоанна, 18. Телефонъ 2-75-89, Пош. чекова с-ка № 672

DER BULGARISCHE TURIST

Zeitschrift des Bulgarischen Turistenvereins. Hauptschriftleiter: STEPHAN POPOW
Schriftleitung: Tzaritza Joanna, 18, Sofia, Tel. 2-75-89

Година XXIX

Юний 1937

Книжка 6

XXX ТУРИСТИЧЕСКИ СЪБОРЪ ВЪ ГР. СЕВЛИЕВО

Въ подножието на легендарния старъ другаръ на българския народъ, подъ сѣнката на най-високитѣ върхове на Балкана, въ областъта на най-културната частъ на българския родъ, откърмена въ духа на свободата, ще се чертае тази година бждащото на нашето планинарство.

Събранъ елита на българското общество отъ всички негови положения, нека очакваме, че тѣзи хора на мисълъта, борци въ живота, калени въ планината ще бждатъ наистина идейнитѣ представители на нашето движение.

Ние вѣрваме, че този духъ на планинарство, идейностъ, сплотеностъ и другарство, винаги търсенъ и цененъ отъ насъ, ще даде правилна насока за разрешение на всички въпроси, които ни интересуватъ.

Нека въ този XXX съборъ на Б. Т. С. бждатъ разрешени нѣкои въпроси, дълго време като че ли оставащи на заденъ планъ — отношението на българската държава къмъ насъ. Нека сжщо отношенията ни къмъ другитѣ организации бждатъ на ясно.

Малкиятъ градъ, опасанъ отъ водитѣ на Росица, отправилъ погледъ къмъ синитѣ върхове на планината, очаква вече своитѣ гости. И гражданство и туристи, изпълнени съ радостъ, че даватъ подслонъ на елитната организация, вѣрватъ, че ще дадатъ възможностъ—въ всѣко отношение — на българския планинаръ да изпълни своята работа, да прояви още единъ пѣтъ своето горещо желание за преуспѣването на своя съюзъ и българския народъ.

Борисъ Недевъ

Председ. на кл. Кадемлий — Севлиево.

СЪДЪРЖАНИЕ: Шишка; По върховетѣ на Балкана — Иванъ Попивановъ; Централниятъ Балканъ — Борисъ Недевъ; Ма-
(НАИЛЮСТРОВАНАТА ЧАСТЪ) ра-Гидикъ — Ненчо Илиевъ; Балканътъ — Ст. Поповъ;
Севлиево — Г. С. Никитовъ; Изкуство и природа — Ж. М. Гюйо; Едно утро из Осениковската поляна — Ат. Гължбовъ; Двадесетъ години туризмъ въ Севлиево — Д-ръ Ив. Попивановъ; Между Рая и Джердема — Д. Байрамовъ; Еделвайсъ (стихотв.) — Н. Кълева; Когато цвѣтятъ люляцитѣ — Д. Тишинъ; Споменъ отъ миналото — Н. Дипчиковъ; човѣкътъ и планината (край) — Ст. Поповъ.

НАШИТЕ ХИЖИ

ХИЖА „ДОБРОТИЧЪ“

Всрѣдъ китна гора отъ габъръ, клень, липи и люлякъ, близо до прочугия пещеренъ манастиръ край Варна, туристите отъ „Девненски извори“ при Б.Т.С., и тия отъ „Орлови гнѣзда“ при Ю. Т. С. изградиха нова хижа.

Кацнала като гнѣздо на височината, тя прилича на замъкъ. Триетажно каменено здание, съ широки просторни тераси, съ красива фасада и четвъртити колони, съ голѣми свѣтли прозорци и тежки масивни врати — ето какво представлява тая хижа отвънъ.

Оттукъ се открива живописна гледка на морския брѣгъ и най-широкъ кръгзоръ на морето отъ Калиакра до Емине и навътре до хоризонта, а и самата мѣстностъ по своята романтичностъ и чаръ нѣма равна на себе си въ цѣлата околностъ.

Мѣстността е пълна съ катакомби отъ времето на първите християни. Въ скалитѣ е манастирътъ „Св. Троица“ отъ това време. Изъ гората се срѣщатъ сърни и диви свини, а по старитѣ кривоклонести и хралупати липи — пчели съ медъ.

Вътре хижата има видъ на модерна вила. Въ първия етажъ е салонътъ за трапезарията. Въ страни отъ него сѣ спалнитѣ, а въ дъното — стаята на паза, кухнята и бюфета.

Отъ бюфета, кѣдето е задния входъ на хижата, по удобна стълба се излиза на втория етажъ. Тукъ има още една спалня за дами, а третиятъ етажъ е съ малка стая и по-малко тераса отъ тая на първия. Тия две тераси сѣ съединени съ оригинална корабна стълба.

И всичко това, което коштува много трудъ и срѣдства е плодъ на общитѣ усилия и творческия идеализъмъ на шепата туристи. Подпомогнати материално отъ малцина щедри лица и отзивчиви организации, тѣ творѣха и продължаватъ да творятъ, увѣрени въ успѣха на своето дѣло.

Не веднажъ пѣсенята на славея е бивала заглушавана отъ пѣсенята на чуковѣтъ. Не веднажъ гората е ечала отъ звѣна на киркитѣ и лопатитѣ! Да, много пѣти отъ тъмно до тъмно, съ потъ на челото отъ тежкия трудъ, туристите сами сѣ работили неуморно за изграждането на тая масивна сграда.

Гасене на варъ, превозъ на пѣськъ, носене тухли и камъни, боядисване на парапети, врати прозорци — всичко това е вършено не съ платена работна рѣжа, а съ драговошно отдадена такава отъ

туриститѣ. И затова, за тѣхъ, тази хижа е храмъ на свѣтли въжделения.

Отъ нея всѣки българинъ може да отправи жаденъ взоръ къмъ близкия северъ, кѣдето родното море мие брѣговетѣ на еднавидна равнина — Златна Добруджа, особено вечеръ, когато Балчакъ блѣсти като скѣпа диадема, а морскиятъ вѣтъръ шепне сподавено, скриго за несбѣднатитѣ народи идеали.

Но по-натамъ, Калиакра, врѣзана навътре въ морето съ блѣтитѣ си скалисти брѣгове, напомня на всѣки, че тукъ отъ паметивка се е развѣвало победоносно българското знаме и доще време пакъ да се развѣва! За туй хвала на създателитѣ на тоя храмъ за съзерцание и размисълъ предъ участъта на народа въ тая златна българска земя, съ вѣра въ свѣлитѣ му бѣднини.

К. Траяновъ.

„БРЯНОЩИЦА“

Единъ отъ любимитѣ обекти на пловдивскитѣ туристи е хижа „Брянощица“, намираща се въ едноименната мѣстностъ, на една висота около 1000 м. надъ морското равнище. Хижата е великолепа, солидна постройка, заемаща 220 кв. м. триетажна, построена е отъ Брѣстовишката ловна дружина при моралната и материална подкрепа на пловдивското туристическо д-во „Каляновъ връхъ“ и при ценното и неуморно сътрудничество на д-ръ Ив. Павловъ отъ Пловдивъ и Андрея Каридовъ отъ с. Брѣстовица.

Хижата отстои на 2¼ часа отъ с. „Св. Спасъ“ (Сотиръ) и на 3 часа отъ с. Брѣстовица.

Кацнала край боровата и широколистна гора „Брянощица“ е не само мѣсто за отдохъ и почивка: отъ нейната полукръгла, обширна тераса се откриватъ вълшебни гледки къмъ пловдивско поле, Срѣдна-гора и Стара-Планина, а ноше гледката е фантастична: море отъ тъмнина, въ което повече отъ 20 села и самия Пловдивъ плуватъ и трептятъ въ електрическа свѣтлина. Изкачите ли се на „Гешева скала“ 1 клм. отъ хижата: предъ васъ ще се открие дивната панорама на югъ. Грамаднитѣ проломи и ущелия на Титовската и Тъмрашката рѣки, раздѣлени отъ красивия връхъ „Срѣд ни“.

Брянощица служи за изходенъ пунктъ и на по-далечни обекти: отъ тукъ може да тргните презъ върха „Св. Георги“ и все по билото да разгледате старата турска граница, историческия Тъмръшъ, да стигните до високото плато БейБунаръ,

ще видите „Братскиѣ могили“ на загиналитѣ въ Балканската война войници и неусетно ще се отзовете въ самото подножие на „Модѣръ тепе“. И ако ви се случи да направите излѣта си презъ августъ ще ядете въ изобилие най-едритѣ и най-вкуси малини и ще пиете най-вкусната и студена вода въ Родопитѣ.

Презъ превала на Модѣръ тепе стигате Пилавъ-тепе — естествена кръпостъ — и отъ тамъ отзоваватъ се въ хижа Персенкъ. Сутринта само следъ три часа ходъ по извивкитѣ на римския пѣтъ стигате до „Чуднитѣ мостове“ (Ерѣкюприя) за да се чудите и маете предъ творението на най-дивния архитектъ — природата. До само чуднитѣ мостове е едноименната хижа „Калояновъ връхъ“.

Отъ Брянощица може да се отиде

презъ курортнитѣ родопски села Бойково, Дѣдево, да минете презъ дѣвствената гора „Пепелашъ“, въ която борѣтъ, букѣтъ, джбѣтъ и брезитѣ се надпреварватъ да видатъ слънцето; стигате високопланинския курортъ „Бѣла-черква“ — съ множество вили разпрѣстнати между боровѣтъ. Тамъ е прочутата мѣстность „Прѣспата“ отъ която ще се любувате на швейцарски пейзажи.

Управата на хижата възприе правилника за вътрешния редъ на хижитѣ при Б. Т. Съюзъ, който преработенъ, приспособи за хижата.

Брянощица се посещава повече отъ туристи отколкото отъ ловци и служи като звено между тѣзи две организации.

Хр. Буневъ

СЪЮЗЕНЪ ЖИВОТЪ

XXX-ятъ съборъ на Съюза. Ц. Н-во е издало окр. № 7 до клоноветѣ на Съюза, отъ което личи, че XXX-ятъ съюзеиъ съборъ ще се състои презъ днитѣ 18 и 19 юлий въ Севлиево. Въ дневния редъ на събора се предвижда рефератъ върху Планинската спасителна служба, докладъ по хижестроенето и маркировката, както и измѣненята на нѣкои членове отъ съюзния уставъ. До участие въ събора се допускатъ 58 съюзни клонове, а не се допускатъ нередовнитѣ клонове въ Г. Джумая, Панаѣюрище и Разлогъ. Общо на този съборъ ще взематъ участие 104 делегати, 57 председатели и 15 души съюзна управа — всичко 176 души и това е най-голѣмия съставъ на съюзеиъ съборъ досега.

За събора ще се пѣтува съ 70% намаление. Следъ събора ще се състоятъ 5 следсъборни излети изъ Балкана съ главни обекти върховетѣ: Амбарица, Юмрукчалъ, Кадемлии, Мазалатъ, Узана, Св. Никола, Бузлуджа, Мара-Гидикъ. Излетитѣ свършватъ — споредъ маршрута — въ Казанлъкъ, Калоферъ, Карлово, Габрово и Севлиево.

Предвижда се тази година и участието на извънредно голѣмъ брой гости така че XXX-ятъ съборъ ще бѣде една наистина внушителна манифестация на българския туризъмъ.

Изъ отчета на Б. Т. С. за 1936 година.

Споредъ отпечатания и разпратенъ вече отчетъ на Ц. Н-во на БТС презъ изтеклата година съюзътъ е запазилъ напълно броя на клоноветѣ си и къмъ края на годината тѣ сж 61, увеличени презъ настоящата година съ 6 нови клонове,

така че понастоящемъ съюзътъ брой 67 клонъ. Броятъ на членоветѣ презъ 1936 година показва едно небивало увеличение; общиятъ имъ брой възлиза на 4,660 напълно отчетени или съ 758 въ повече отъ предхождащата година. Съ броя на членоветѣ юноши, които сж 404, броятъ на съюзнитѣ членове въ края на 1936 година за първи пѣтъ въ живота на съюза надвишава цифрата 5,000 члена а именно 5,064. Увеличенъ е и броя на абонатитѣ на съюзното списание следъ дълги години на намаление: за първи пѣтъ тѣ отново сж се възкачили на 3,325 или сж се увеличили съ 734, спрямо 1935 година. Броятъ на уреденитѣ излети възлиза на 933, посетени отъ 13,283 излетника. Увеличени сж и съюзнитѣ срѣдства: касата показва за 36 година приходъ 328 хил. лева и 306 хил. лева разходъ. Броятъ на хижнитѣ посетители е останалъ единъ и сжщъ въпрѣки лошитѣ условия за излети.

Всичко на всичко 1936 година е една щастлива и дейна година за българския туризъмъ!

Новъ клонъ на съюза. На 17 май въ Ботевградъ (Орхане) е основано туристическо д-во „Вѣнецъ“, което съ прот. № 32 на Ц. Н-во е прието за клонъ на съюза. На новитѣ туристи пожелаваме успѣхи!

Алековитѣ тържества. На 23 май се състояха въ Пазарджикъ насроченитѣ по случай 40-годишнината отъ смъртта на Алеко тържества, при които бѣ освещенъ построения отъ клонъ ни въ Пазарджикъ паметникъ на Алеко. Паметникътъ бѣ откритъ при стечение на хиля-

ди туристи отъ много клонове и граждани въ присъствието на г. Министра на вътрешнитѣ работи Ив. Красновски, съюзниятъ председателъ г. Ив. Раевъ, проф. Ал. Балабановъ и др. видни общественици и туристически дейци. Това чистото туристско тържество се обърна този день въ истинско общонародно, особено когато цѣлиятъ присъстващъ народъ следобѣда е потеглилъ къмъ традиционното поклонение на лобното мѣсто на Алеко. По случай тържеството бѣ издаденъ специаленъ „Алековъ листъ“.

Агитационната седмица. Споредъ полученитѣ въ Ц. Н-во сведения и тазгодишната съюзна агитационна седмица е била проведена навсѣкжде успѣшно и резултатно. По случая Ц. Н-во издаде специална брошура „Българскиятъ туризъмъ“, въ която се разглежда дѣлото на българскитѣ туристи въ неговата всестранна полезностъ. Повечето клонове сж уредили публични събрания, на много мѣста съвмѣстно съ ЮТС, въ които сж излагани творчеството и постиженията на българския туризъмъ. По искане на Ц. Н-во навсѣкжде е издиганъ лозунга за създаване на специаленъ законъ за българския туризъмъ.

КЛОНОВЪ ЖИВОТЪ

Клонъ „Странджа“ — Бургасъ. Агитационната седмица на клона е минала много успѣшно и съ добри резултати. Уредена е била една фото-изложба (посетена отъ 1500 души), направена е усилената печатна пропаганда съ афиши и въ пресата, уредени сж били две сказки отъ председателя на клона Др. Драгановъ и члена на ЦН г. д-ръ Б. Ковачевски, една забава и общъ излетъ до Царската рѣка, добре посетенъ. Клонътъ се намира въ усилена организационна дейностъ: членовеѣ му сж увеличени вече надъ 80.

Клонъ „Камъка“ — Г. Орѣховица въ общото си събрание е избралъ ново н-во въ съставъ: предс. Т. Камбуровъ, под-председателъ К. Докторовъ, секр. Е. Гираниевъ, касиеръ Р. х. Рачевъ, пом. касиеръ Йорд. Йонковъ, дом. Д. Дачевъ и съветници: Н. Абаджиевъ, М. Бошнаковъ и А. Славчевъ.

Пернишкиятъ клонъ „Голо бърдо“ следъ като презъ м. май уреди традиционната среща на югоизточнитѣ клонове въ Земенъ, е направилъ единъ излетъ въ Трънскитѣ планини вр. Руй, където туриститѣ сж били посрещнати сърдечно отъ забравеното население на този хубавъ край.

Клонъ „Кайлъшка долина“ — Плѣвентъ. Новоизбраното въ общото събра-

ние н-ство има съставъ: предс. Д. Каракашевъ, подпредс. А. Бойчиновъ, секр. Н. Сахатчиевъ, касиеръ Ж. Леоновъ, зав. излетитѣ Ст. Табаковъ, домакинъ С. Димитровъ, техн. рѣжков. инж. В. Милчевъ и съветникъ Б. Христовъ. Въ края на миналата година е броилъ 203 члена, 180 мъже и 23 жени. Освенъ това къмъ клонна има специална дамска секция съ 54 членки. Отчетенитѣ членове къмъ ЦН сж 150 души.

Презъ годината клонътъ е устроилъ 24 излети, отъ които 14 едnodневни изъ околността, 9 високопланински и единъ задграниченъ. Излетитѣ сж посетени отъ 150 мъже и 45 жени, отъ които общо 41 сж били нечленове.

Просвѣтната дейностъ на клонна се състои въ 7 вечеринки и забави и 1 сказка. Общъ приходъ отъ тѣхъ 12,800 лв. Балансътъ на клонна показва активъ 586,156 лева.

Фердинандскиятъ клонъ „Пѣстрина“ е решилъ да закупи легла за новопостроената хижа подъ Комъ, да уреди спалня въ новата мандра подъ върхъ Три уши въ Чипровския балканъ и да направи излети до Чипровския Балканъ, Бѣлоградицкъ, Комъ и Тодорини кукли, Ледника въ Врачанския балканъ. Агитационната седмица на клонна е изнесена и проагитирана въ този духъ.

ВЕСТИ

Смъртта на Мителхолцеръ. На 9 май въ Австрийскитѣ Алпи се е случило страшно нещастие, жертви на което станали най-известниятъ швейцарски летецъ и алпинистъ Валтеръ Мителхолцеръ, виенската алпинистка Лоренцъ-Кастнеръ и младиятъ виенски алпинистъ Ули Силдъ. Цѣлата алпинистка преса оплаква загубата на тѣзи трима алпинисти, като извънредно нещастие. Мителхолцеръ е познатъ като летецъ, който преди години пръвъ прехвъркна цѣла Африка и върха Килиманджаро, отъ който полетъ останали прекрасни снимки. И по-късно, всички алпийски списания редовно украсявали страницитѣ си съ аеропланни снимки на Алпитъ, направени отъ вещата рѣчка на Мителхолцеръ, който напоследъкъ се бѣ издигналъ до директорското мѣсто на Швейцарското въздухоплавателно д-во. Съ Ули Силдъ си е отишелъ единъ младъ и надаренъ планинаръ, за когото дѣлата приказватъ повече отъ всичко: само въ миналото лѣто този 27-годишенъ планинаръ е отбелязалъ първото изкачване севернитѣ стени на Бернина, Бичхорнъ, Бранцлауй и Лонца. Синъ на една отъ най-известнитѣ ав-

стрийски алпинисти, г-жа Ченци Фи-керъ, която въ края на миналото столѣ- тие се прочу съ своитѣ подвизи въ Кав- казъ, студентътъ Силдъ е билъ украса на подрастващото австрийско планинар- ство. Тримата тѣ (съ едва що омъжената г-жа Кастнеръ) сутринта сж опитали из- качването на Хохшвабъ, но Ули Силдъ се откъсва отъ скалата, повлича и дру- гитѣ двама и късно на другия день тѣх- нитѣ тѣла сж били намѣрени смазани въ пропастьта.

Зимно изкачване на Елбрусь. Руски алпинисти сж изкачили на 24 мартъ с. г. върха Елбрусь (5633 м.) и върха Гистола (4860 м.) за първи пътъ при зимна об- становка. Въ Памиръ рускитѣ алпинисти презъ настоящето лѣто проектиратъ но- во, изкачване на върховетѣ Пикъ Ста- линъ (7498), Пикъ Ленинъ (7310) и Пикъ Коршиневски (7100 м.).

Експедицията Нанга-Парбатъ. Спо- редъ полученитѣ сведения, герман- ската експедиция съгласно разписанието си, е напуснала вече изходния си пунктъ Сринагаръ и се придвижва вече къмъ основния си лагерь подъ върха Нанга- Парбатъ. Тѣзи дни нападението върху върха вече трѣба да е започнало.

Планинско шосе по билото. Герман- ското правителство възнамѣрва по- стройката на високопланински пътъ по билото на северната алпийска верига, по който да могатъ безопасно да се дви- жатъ всички неукни посетители на пла- нината. Пътътъ ще бжде построенъ та- ка, че на всѣки частъ да има заслонъ за случай на лошо време, на всѣки два часа — по-голямъ заслонъ съ храна, а на всѣко полудневно разстояние — хижа съ всички удобства. Разбира се, остава откритъ въпроса дали съ това ще се услуги на планинарството или на без- отговорното разходкалжйство по пла- нинитѣ.

Такситѣ въ алпийскитѣ хижи. Като информация предаваме само размѣра на такситѣ, опредѣлени отъ Германо-Ав- стрийския Алпийски съюзъ за неговитѣ хижи въ Алпитѣ презъ настоящата годи- на. За легол съ бельо се плаща между 35—50 лева, за дюшекъ върху наръ — 20 лева, входъ — 6 лева. Това сж раз- бира се такси за членовѣтѣ. Храната въ хижитѣ е нормирана въ следнитѣ рамки: чаша кафе съ млѣко — до 10 лева, супа — до 10 лева, постно ядене — до 20 лева, а месна порция — до 30 лева.

Женски алпийски клубъ. Читателитѣ ни вѣроятно не знаятъ, че сщществуватъ и специални алпийски клубове на алпи- нисти. Такъвъ е английския Ледисъ

Алпинъ Клубъ, който не само сществу- ва отъ дълги години, но развива и една нанстина пространна дейность. Така, въ годишника на този клубъ за настоящата годинъ се чете между другото за една чи- сто „дамска“ експедиция до високия бли- зо 3000 метра снѣженъ връхъ Маунтъ Фетъ въ Нова Зеландия. Експедицията е проведена само отъ дамитѣ Мария Байлсъ и Майори Джонсъ и двама вода- чи въ новогодишнитѣ дни на 1935 годи- на. Всички иллюстрации на годишника сж картини на художнички-алпинистки, сж- що така и направенитѣ снимки сж дѣло на почитателки на планинитѣ.

Необичайна издържливостъ на една жена. Единъ виенски алпинистъ дължи своя животъ изключително на чудновата издържливостъ на своята жена. Брачна- та двойка Хонекъ предприела едно из- качване на върха Еделвайсъ въ Хох- швабъ. Мжжътъ билъ ударенъ отъ па- дащъ камъкъ и се откачилъ отъ скалата. Неговата жена го държала три часа на вжжето, докато на виковѣтѣ ѝ за по- мощъ се притекла спасителната команда и го избавила отъ мжчителното положе- ние да виси.

КНИЖНИНА

Годишникъ на германо-австрийския Алпийски съюзъ, Zeitschrift d. D. u. Oe. AVs. Шутгартъ, 1936, томъ 67.

Годишникътъ на Германо-Австрий- ския Алпийски съюзъ е най-тежкото и голѣмо алпийско издание, известно не само въ широкитѣ планинарски срѣди, но и въ най-тѣснитѣ чисто научни и спе- циални кръгове. Удоволствие е да се разгрѣца този изящно издаденъ, обе- мистъ томъ, въ който очитѣ не знаятъ на какво по-напредъ да се спратъ: на многобройнитѣ съвършени иллюстрации ли или на 280-тѣ страници текстъ. Да притежава човѣкъ цѣлата сбирка отъ излѣзлитѣ до сега 67 тома, значи да има цѣло планинарско богатство, което дъл- ги години ще му бжде изворъ на радо- стни познания за планинарския свѣтъ.

Отъ нѣколко години ржководството на годишника — за отговоренъ редак- торъ години наредъ подписа Хансъ Бартъ — е приело практиката да посве- щава всѣка година изданието на опредѣ- лена планинска група отъ Алпитѣ. Тази година прочее, на дневенъ редъ е групата Карвендель — северната калкова ал- пийска верига, която на югъ се спуска стръмно къмъ долината на Инъ, а на се- веръ разклоненията ѝ се потапятъ въ безкрайно хубавитѣ баварски езера. То- ва е едва ли не „германската“ група на

фотографирай съ

Алпитъ, щото голѣмата ѝ частъ лежи въ Германия, чийто най-високъ връхъ Цугшпице спада също къмъ нея.

Разбира се, вестраннитъ чисто планински и научни описания на групата Карвенделъ, не изчерпватъ напълно съдържанието на сборника: цѣлкупниятъ животъ на нѣмското планинарство и всички негови постижения, намиратъ редовно отражение въ годишника на Алпенферайна. На кжсо казано: годишникътъ е образецъ на алпийско издание, идеалъ за всички, които се стремятъ къмъ писмено изразяване и описване на планинския свѣтъ.

Помѣстенитъ статии въ сборника сѣ всичко 19. Но имената на тѣхнитъ автори, както и стойността на една дълга традиция, сѣ пълна гаранция за висотата на тѣхното качество. Така: **Иозефъ Юл. Шецъ**, открива съдържанието съ географското описание на германската частъ отъ Алпитъ, проф. **Ото Щолцъ** ни въвежда въ историческата наука за областта Карвенделъ, Д-ръ **инж. Г. Хаберъ** дава чисто планинарскитъ преживявания въ скалитъ на Карвендела, **Х. Шацъ** накратко описва новото научно измѣрване дълбочинитъ на езерото Ахензее, наложило се поради рисуването на новата верига на мѣстността, а **У. Билмайеръ** разправя за едно прокосяване съ ски на Амергаускитъ Алпи. Съ това посветения на Карвенделъ материалъ свършва. Следватъ другитъ статии, които говорятъ за планинарската дейность на нѣмскитъ алпинисти по цѣлия свѣтъ. **Валтеръ Флайгъ** завършва своя изчерпателенъ прегледъ на групата Бернина въ Швейцарскитъ Алпи, **Р. Шварцгруберъ** и **Х. Петерка** разказватъ за успѣхитъ при експедицията въ Кавказъ, Д-ръ **К. Винъ** (сега водачъ на германската хималайска експедиция на Нанга Парбатъ, описва пѣтуванията въ планинитъ на Източна Африка, **Бауеръ**, **Обершайнеръ** и **Рихтеръ** отчитатъ своитъ завоевания въ североалбанскитъ Алпи, **Б. Мозлъ** ни разказва своитъ излети въ Абруцитъ (Италия).

Една голѣма частъ по-нататкъ е отдѣлена за австрийскитъ Алпи, застъпена съ статитъ на **Г. Шмидтъ** (Хохшвабъ), **Х. Вьодлъ** (50 години Шладмински Таври), **М. Пестемеръ** (Работната област на по-раншния Щаерски планински съюзъ) и **К. Карлъ** (Гребенътъ на Хабихтъ въ Шубайскитъ Алпи).

Както винаги, Южня Тиролъ, сега въ ржцетъ на италианцитъ, не е забравенъ: Д-ръ **И. Вайнгартнеръ** пише за южнотиролскитъ планини, а Д-ръ **Р. Ф. Клебелсбергъ** (Височини отъ Боцентъ) и

Х. Бине (Между Фанесъ и Сенесъ) допльватъ тѣжната нота за изгубения планински край.

Една украса за сборника е статията на **Оскаръ Ерихъ Майеръ** за алпийския изследовател Орасъ Бенедиктъ де Сосюръ, а споменътъ на Д-ръ **М. Вуте**, За борбитъ за свобода на Каринтия напомватъ години, за които по-често ще трѣбва да си спомняме и ние.

За иллюстрацитъ може да се пише двойно повече, но то е безсмислено. Съ вършеннитъ снимки и съвършенната печатарска техника, сѣ направили отъ тѣхъ (а тѣ сѣ 80 на брой) истински художествени приложения. Ще отбележимъ само началната (меденъ печатъ) снимка на Цундернкопфъ и следвацитъ на: Кьонигзее съ стената на Вацманъ (табло 1), билото Нагой (т. 8), стенитъ Лалидеръ (т. 11), Фридершпице (т. 19), езерото Силзеръ (т. 27), езерото Пфанъ (т. 28), Радайнъ (т. 44), Монбланъ (т. 47), Кавказка панорама (49), Лавина на Шхара (50). Стената Безинги (51), Ушба (52 и 53), Теплитау (58), Маунтъ Кения (61 и 62) и Хабихтъ (76).

Ще отбележимъ още, че къмъ сборника — както всѣка година — е приложена една частъ отъ новата Алпийска карта на Алпенферайна, обхващаща източната частъ на групата Карвенделъ. Достатъчно е да се каже, че тази нова карта на Алпенферайна, още съ първия листъ за Гросглокиера, бѣ наречена най-хубавата карта въобще. Тази преценка остана валидна и до днесъ.

Ст. П.

ГОДИШНИКЪ НА ИТАЛИАНСКИЯ АЛПИЙСКИ КЛУБЪ

Bollettino del Club Alpino Italiano

(свितѣкъ 43, № 76, г. 1936—Римъ, ст. 314).

Годишникътъ на Италианския Алпийски клубъ нѣма претенциозния видъ на едно изискано издание. Но едно изброяване само на помѣстения въ този голѣмъ томъ материалъ, посочва, че външната издържаность е напълно замѣстена отъ вътрешното богатство.

Както всѣко подобно издание, много страници сѣ разпредѣлени между малко статии: изчерпателни разглеждания на отдѣлни планински групи и въпроси, свързани съ живота въ планината.

Де Амичистъ започва съ една биография на голѣмия италиански алпинистъ Гвидо Рей, който неотдавна се прости съ нашия свѣтъ. Въ тази статия звучи скръбта на италианскитъ алпинисти за тѣхния великъ другаръ и алинистъ, известенъ на всички планинари, специално съ своята монография за Матерхорнъ.

Следват две други биографии на загинали алпинисти Джованни Боба и Агостино Ферари.

Извънконтиненталната дейност на италианския алпинизъм се очертава въ статията на Бонци, Дезио, Полвара и Проспери — Италианската експедиция въ Персийскитѣ планини.

Планинарско-научни сѣ статиитѣ на Де Симони — Средището на групата Оробия, Е. Симонети — Групата на М. Канинѣ и хижата Жилберти, както и тази на Ч. Капело — Бележки върху хидрографията на околността на Брусонѣ. На ледниковата наука сѣ посветени статиитѣ на Монторинѣ и Тонини — първата за периодичнитѣ промѣни въ италианскитѣ ледници презъ 1934 г., втората за ледника Калдероне дель Гранѣ Сасо д'Италия.

Една чисто научна статия ни дава Ч. Фoa — „Физиопатологията на слизация“, а флорентинската пещерна група печатни сведения за експлоатацията на пещерата Корчия. А. Хесъ печати две статии по случай тридесетгодишнината на Ита-

лианския академически алпийски клубъ. Достоевъ завършекъ на годишника е статията на Де Микели — „За хижитѣ“ — единъ дълъгъ и обстоенъ прегледъ върху проблемата за строежа на планински хижи, илюстриранъ отъ 70 построени хижи, тѣхни планове и детайли на хижи — една ценна статия, чието съдържание ще се помѣчимъ да доведемъ до знанието на нашитѣ четци въ по-нататъшнитѣ броеве на списанието.

Сборникътъ е илюстриранъ съ много снимки, които — колкото се отнася до чисто художествената частъ — остава нѣщо да се желае. Всичкитѣ снимки сѣ къмъ текста и нѣкакво специално приложение липсва: годишникътъ така е издържанъ напълно въ своя наученъ тежъкъ стилъ.

Че италианскитѣ алпинизмъ напоследъкъ отбелязва голѣми успѣхи, отъ отдавна е на нуждната висота — това е известно. Годишникътъ, обаче, дава добра илюстрация за неуморната работа и въ срѣдата на италианцитѣ за сближението съ планината.

Автомобилно разписание

Редовни рейсове:

1. Габрово—Севлиево	ккм. 28	лв. 30
За Севлиево въ 10:30 ч.	За Габрово въ 10 ч.	
„ „ „ 18— ч.	„ „ „ 17 ч.	
2. Търново—Севлиево	ккм. 50	лв. 40
За Севлиево въ 17 — ч.	За Търново въ 6 ч.	
3. Павликени—Севлиево	ккм. 45	лв. 50
За Севлиево въ 7 ч.	За Павликени въ 11:10 ч.	
„ „ „ 16 ч.	„ „ „ 17— ч.	

Ловечъ—Севлиево само въ срѣда въ 15 ч.

Севлиево—Ловечъ само въ срѣда въ 6 ч.

Извънредни рейсове за ЛЪГЪТЪ—ХИЖА „РОСИЦА-МАЗАЛАТЪ“

ккм. 35, цена лева 35.

За с. Острецъ — хижа Маја Гидикъ: ккм. 35, цена лв. 35

Съобщенията въ всички посоки се поддържатъ отъ две солидни автомобилни предприятия — узаконени държавни превозвачи съ 8 омнибуса по 28 мѣста.

ИВ. ВЗЛАЧАНОВЪ

ПРОДАТЬ ВЪ БАДКАНА

Ш И П К А

Защото тамъ нѣйдѣ, на връхъ планината,
 Що небето синьо крепи съ рамената
 Издига се нѣкой дивъ, чутовенъ връхъ
 Покритъ съ бѣли кости и съсъ кървавъ мѣхъ
 На безсмъртенъ подвигъ паметникъ огроменъ.
 Защото въ Балкана има единъ споменъ
 Има едно име, що вѣчно живѣй
 И въ нашата история катъ легенда грѣй.

И днесъ йощъ Балканътъ, шомъ буря зафаща,
 Спомня тозъ день буренъ, шуми и препраща
 Славата му дивна като нѣкой екъ,
 Отъ урва на урва и отъ вѣкъ на вѣкъ
 Иванъ Вазовъ

ПО ВЪРХОВЕТЪ НА БАЛКАНА

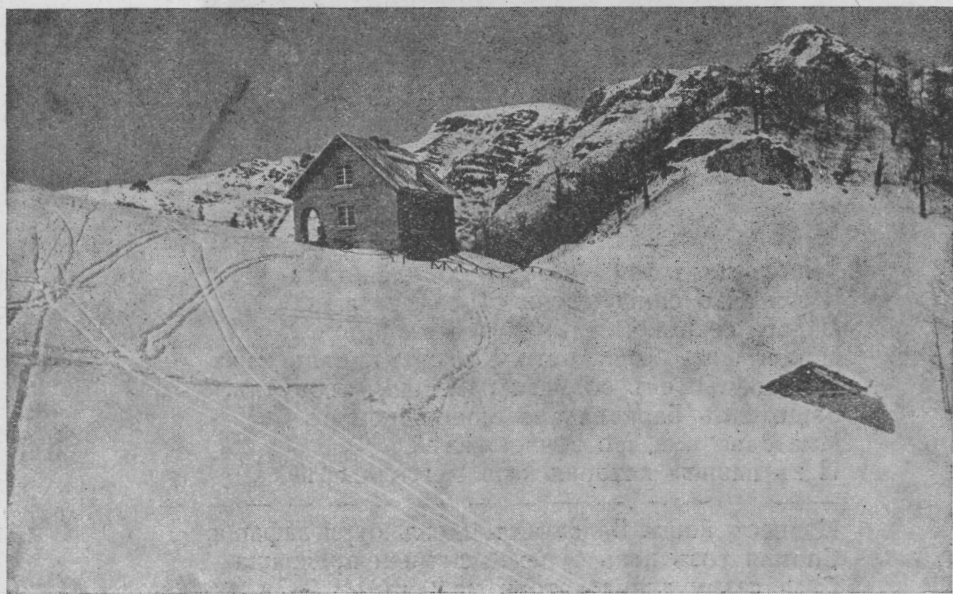
ИВАНЪ ПОПИВАНОВЪ

Въ последно време, у нашитѣ планинари, като че ли се създава вкусъ повече къмъ високитѣ и трудни планински обекти на Рила и Пиринѣ. Изглежда, че това отговаря на една нова духовна нужда на българския планинаръ — да търси задоволяването на своя потаенъ стремежъ къмъ планината въ по-силното изживяване, въ по-голѣмото напрежение и динамиката, съпровождащи превъзможването на тайната, опасността и риска въ планината. Може би, у нашитѣ планинари се създаде вкусъ къмъ опредѣленъ планински стилъ, който ги насочва главно къмъ югозападнитѣ планини, но едно е безспорно — че стремежътъ къмъ високитѣ върхове става масова проява въ всички наши планини, а това иде да подчертае една значителна еволюция въ разбирането и практиката на българския туризъмъ.

По популярността на своитѣ високопланински обекти Балканътъ отстъпва на Рила и Пиринѣ. Заемащъ едно гра-

матно пространство по срѣдата и по дължината на отечеството ни, той е обектъ на многобройни частични изследувания въ различнитѣ му части, а това прѣчи да се насочи интереса тамъ, където планината е най-висока и където величието и мощността ѝ сж най-силно проявени.

Отъ гледището на високото планинарство Балканътъ може да се счита интересенъ само въ своята централна частъ и то специално между в. в. Амбарица и Мазалатъ. Тукъ планината е най-висока и разнообразна: широкитѣ била — типични за Балкана — се редуватъ съ шеметни бездни и долини, съ каменисти сипеи, съ тѣсни скалисти хребети и остри каменисти върхове. На мѣста картината губи своя старопланински стилъ и ни пренася въ шеметното царство на рилскитѣ върхове. Още отъ трона на Амбарица личатъ приказнитѣ дворци на Купенитѣ! Тукъ скалитѣ, стръмнитѣ склонове, боровитѣ гори и

Хижа Росица-Мазалатъ

снимка Гець

потайната пѣсенъ на планината ви под-
сказватъ, че има нѣщо скрито. И кога-
то надникнете между двата Купена, ще
ви погледне единственото въ Балкана
„планинско око“ — малкото езерце, кое-
то на фона на отсрѣщнитѣ борови гори
ви спомня бездѣннитѣ планински очи
на Рила и Пиринъ. И още тукъ се за-
ражда трѣпката да достигнете първене-
ца — Юмрукчалъ, който по величие и
грандиозностъ нѣма съперници въ Бал-
кана. Когато бродите по обширното му
било, когато надниквате надъ лабирин-
титѣ на Джендема или съ затаенъ дѣхъ
стоите по севернитѣ му отвеси — вина-
ги едно и сѣщо чувство ви владѣе. —
Чувствате, че стоите далеко надъ единъ
милионенъ свѣтъ отъ човѣшки сѣще-
ства, които залутани въ живота не виж-
датъ, че за човѣшкия духъ има и свѣт-
ли брѣгове на духовно величие и ра-
достъ; че онова, което човѣкътъ носи
въ себе си като духовно богатство, не
се изчерпва съ обикновеното му живу-
ване и въ борбата му срѣщу другитѣ за
„въздухъ и хлѣбъ“ — и че въ живота
му „обикновеното“ и „всѣкидневното“
сѣ убили полета къмъ истинската ра-
достъ на духа. Вие тамъ и чувствате и
разбирате, колко малки сме и колко мал-
ко можемъ ние — хората; колко без-
смислени и пусти сѣ нашитѣ ежби и
нашата злоба и — дързостъта ни дори
да се боримъ срѣщу безкрайния свѣтъ
и вѣчния животъ на това, което нари-
чатъ . . . вселена!

Когато погледнете отново съ физи-
ческитѣ си очи отъ Юмука, погледътъ
ви ще достигне дветѣ граници на бъл-
гарската земя — блѣстящата лента на
Дунава и призрачните декори на Ро-
допитъ — тамъ, дето на северъ и на
югъ небето и земята се сливатъ! На из-
токъ ще видите Мара-Гидикъ — единъ
истински красивъ планински връхъ, осо-
бено отъ северъ и изтокъ, дето се спу-
счатъ почти отвено скалиститѣ му скло-
нове. Сутринъ и вечеръ, въ багритѣ на
слънцето Мара-Гидикъ сѣкашъ звучи

въ трѣпката на своето пробуждане и
унесъ! Нали тукъ Каницъ мисли, че е
било романтичното царство на Орфей?
Нали гукъ, въ тѣжната долина на Тѣ-
жа, дохождаме да спомнимъ романти-
ката на миналитѣ дни и предъ призрач-
нитѣ видѣния на настоящето, да тър-
симъ упование въ блѣна по бѣдащето?
Нали тукъ дохождатъ да шепнатъ мо-
литвитѣ на своя планински богъ тѣзи,
за които „архитектурното недоразуме-
ние“ на Тѣжа, въпрѣки всичко, все още
стои въ ореола на светиня? . . .

Съ величавия планински свѣтъ на
Кадемлии-Мазалатъ не сѣ ли свързани
мечтитѣ ни за истинска планинска ра-
достъ и скрития купнежъ да доловимъ
— всрѣдъ тоя почудливъ свѣтъ на ви-
дения и сѣнки — великата тайна на та-
зи велика планина?

Надникнете въ бездѣнния свѣтъ Га-
бровница и въ нейниятъ подземенъ гро-
хотъ, Вие ще дочуете какъ бие огром-
ния пулсъ на земята.

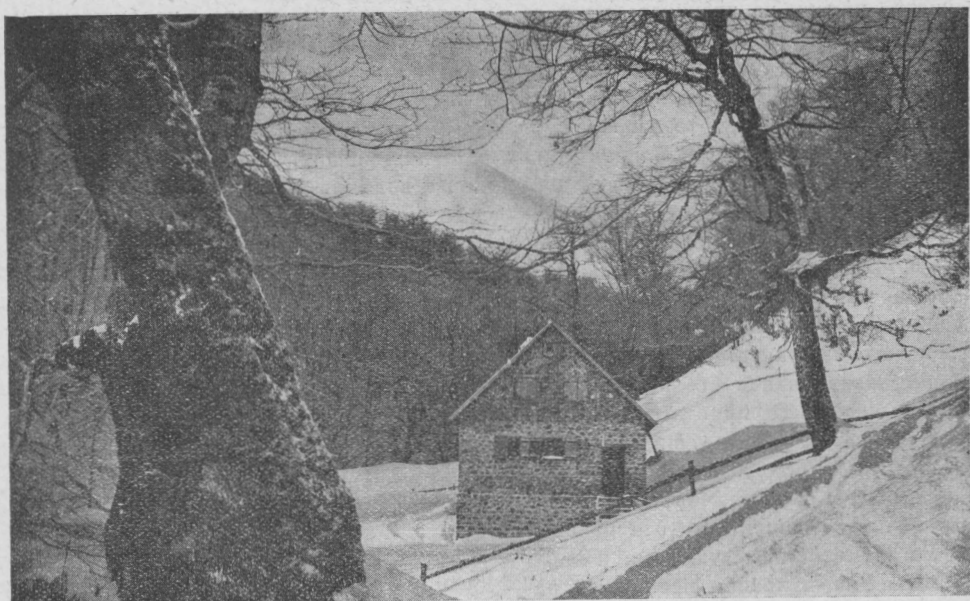
Изкачете се на „Пѣщитѣ скали“ и
отъ тамъ ще чуete какъ сутринъ и ве-
черъ въздишатъ върховетѣ!

Загубете се изъ шеметнитѣ бездни и
отвеситѣ на Балабанитѣ и тамъ — надъ
безднитѣ — скалитѣ ще ви разкажатъ
какво е човѣкъ и що е вселена. . .

А съ еделвайса на Мазалатъ не е ли
свързанъ най-хубавия споменъ за ва-
шитѣ старопланински дни? . . . А кра-
сотата на Синаница и далечнитѣ сини
гори на Бузлуджа, които день и нощъ
шушнатъ легенди за едно далечно вре-
ме? . . .

*

Срещу всѣко това днесъ стои единъ
човѣкъ, който бди отъ прозорцитѣ на
„Росица-Мазалатъ“, гледа величавитѣ де-
кори на югъ и безкрая на северъ, гледа
небето и облацитѣ, слуша воя на вѣ-
троветѣ и — чрезъ механизмитѣ въ
клетката на „Метеора“ — се мъчи да
проникне въ тайната на онова, което . . .
ще бѣде!

Хижа Тѣжа

снимка Геѣ

ЦЕНТРАЛНИЯТЪ БАЛКАНЪ БОРИСЪ НЕДЕВЪ

Когато преди петъ години моята работа ни вмъкна въ живота на малкото провинциално градче, струваше ни се, че всичкитѣ радости на голѣмия градъ оставатъ завинаги като далеченъ споменъ. Нощъ, която изливаше върху малкия градъ непрекъснато струи вода, калдаръмъ, който подъ слабото освѣтление, кривеше краката ни и малкъ хотелъ, въ който моята жена плачеше. Това бѣха първитѣ ни впечатления отъ Севлиево, за което единъ приятелъ ни пишеше: „елате, не знаете колко е красиво тукъ, колко много планини има!“ А двамата, и тя и азъ, търсехме планинитѣ. Нощта тогава скриваше всичко. Зсрата, най-после, блѣсна въ прозореца, разтвори го широко и новиятъ день ни поднесе желзното. Светло слънце изливаше свѣтлинта си върху единъ боазъ по който очитѣ ни търсеха вече пѣтегитѣ. Спомнямъ си, че, и дори не разглеждахме града. Малко време ни трѣбваше да бѣдемъ горе. Думитѣ на моя

приятелъ започваха да се оправдаватъ. Лозя отъ които канеха великолепни гроздове, дървета по които грамадни жълти праскови се смѣха въ хубавия есененъ день. Нито гроздетѣ, обаче, нито великолепнитѣ праскови имаха непобедимата сила да привличатъ както една прекрасна синя верига отъ върхове, която започваше далече на изтокъ и свършваше далече на западъ. Тогава ние забравихме, че не сме до Витоша, забравихме и не тѣгувахме защото предъ насъ нѣщо ново, великолепно и по форми и по цѣтове, извишаваше заоблени и остри върхове. Централниятъ Балканъ се разтилаше предъ насъ, простналь грамадна тежка снага подъ синьото небе.

И сега, толкозъ години отъ тогава, споменътъ за първия ни погледъ върху този старъ, спокоенъ великанъ не е още угасналь. Два дни по-късно ние бѣхме вече по него. Лунната нощъ ни опизаше, букакътъ на този старъ другаръ ни поглѣ-

щаше, и остритѣ контури на Мара-Гидикъ ни теглеа нагоре съ силата на една непозната зараждаща се любовъ. Балканътъ разгрѣщаше вече своитѣ обятия, той ни показваше своитѣ приказки. Тихъ, спокоенъ, мълчаливъ, облѣтъ съ нѣкаква особена балканска свѣтлина, вискрещъ отъ бисеритѣ на срѣднощния скрежъ, Балкана, Стариятъ балканъ бѣ като приказка.

Сега вече азъ самъ го обхождамъ. Той разкрива все нови и нови чудеса. Като ученъ, естетъ, планинаръ, азъ го пребрждамъ, но като че ли винаги не съмъ нито едното нито другото. Има нѣщо което прави отъ менъ и моитѣ другари особенъ родъ бродници, незнаещи какво търсятъ. Може-би, защото ние сраснахме съ тази планина и станахме като нейна прислужница, и тя стана за насъ нѣщо, което само се чувствува но не се разбира. Това е, може би, нашата любовъ по нея.

Външния ѣ ликъ все пакъ опознахме, защото много пѣти вече чертаехме нови пѣтеки и много пѣти старитѣ пѣтеки чувствуваха нашитѣ стѣпки. Опитвахъ се да го сравнявамъ съ моята Витоша — не, той, Балканътъ, не приличаше на нея, Рила и Пиринъ бѣха другъ свѣтъ. Всѣка планина има своя външенъ и вътрешенъ миръ. Балканътъ има своя. Два древни прохода Шипченския и Троянския, като че ли искатъ да го разграничатъ отъ останалата частъ. Проследенъ отъ Шипч. проходъ неговата верига спокойно, безъ силни начупвания, продължава на западъ, и ето, изведнажъ, Мазалатъ, Кадемлий, пакъ равна линия за да изпъкне още по-мощно спокойния великанъ Юмрукъ-чалъ, съ продължение Дюсъ-чалъ, жбери на двата Купени, отново равно било до заоблената Амбарица. Тази частъ отъ Ст. пл. е най-красивата. Планината тукъ показва равни поляни, заоблени върхове и много жбери. Въ никоя друга наша планина нѣма толкова много съчетание на форми. Ако сме въ източната частъ на този Старопланински дѣлъ не бихме помислили за жбери и високи върхове. Поляната къ-

дето е построена хижа Узана е обширна и равна, заобиколена отъ всѣкъде съ гери. Най-хубава поляна може би у насъ. Отъ тамъ като се започне пѣтътъ води на западъ по едно твърде равно било покрито съ букъ. Съ часове пѣтя продължава неотклонно на западъ, достига до билни поляни където е разположена севл. хижа Росица-Мазалатъ. Тукъ хижата надзърта въ единъ долъ, главоломно дълбокъ и тъменъ. Въ дъното му Габровнишката рѣка раздира грѣдъта на планината. Азъ не знамъ защо този долъ прави такова силно впечатление — дали съ своята грандиозностъ, съ своята дълбочина ли, или съ своята тайствениостъ, ко той е винаги нѣкакъ си боязливо гледанъ. Може би затуй, че отсреща, склона му образуватъ двата най-скалисти върхове въ балкана — Мазалатъ и Пиргосъ. Великолепни скали, които като че ли всѣки моментъ ще се сричатъ въ тъмната бездна на Габровница. Още по-скалисти изглеждатъ тѣзи върху когато сте покрая имъ надъ Габровница. Грамadni канари съ стотици метри високи, прави, настърхнали, затварящи малки планини. Понѣкога погледътъ вижда стада, вижда пастири, чува се какъ грамадни блокове се търкалятъ надолу. Въ една лунна нощъ грамаденъ каменъ блокъ полетя въ дола. Дълго се чуваше грохота на падащата скала и лунната нощъ се раздираше отъ смъртенъ кръсъкъ на поваленитѣ дървета. Сутринъ слънцето огрѣва бѣли варовити скали по които еделвайса е свилъ гнезда. Може да оставимъ много още поляни и върхове и да надникнемъ въ тѣжната Тѣжа и се изправимъ на Мара-Гидикъ. Спомняте ли си онова описание на Каницъ илюстриращо така живо кривуличаща около стрѣмни скали пѣтека, коне, които се слиятъ нагоре, хора изплашени придържачи товара и всичко това завършва съ единъ връхъ? Никой така характерно не е предалъ Мара-Гидикъ, както този пѣтешественикъ. Дали затуй, че е толкова хубавъ, турцитѣ не сж го смѣтали и за най-високъ? Какви великолепни картини ни се откриватъ отъ

тукъ — севернитѣ скали на Юмрукъ-чалъ прорѣзани отъ бѣлитѣ ленти на прѣскалата, гънкитѣ на единѣ Балканѣ, които се губятъ далече на северъ, горитѣ на тѣзи гънки, които имъ придаватъ такава мекота и животъ, силуетитѣ на Купенитѣ изрѣзани върху лунно, синьо или гълъбово небе . . . а Тѣжа на югъ носи водитѣ си, тихи и кротки и замира между стрѣмния склонъ на Кадемлии и страшнитѣ скали на Козята стена.

Старъ като крепостъта, Балканътъ е една отъ онѣзи гънки на нашата земя, получени отъ нейнитѣ вечни и постоянни гърчове. Или както се казва Балканътъ е една нагъната планина, една частъ отъ онзи грамаденъ скаленъ поясъ обгръщащъ цѣлата земя. Едно звено на тази верига, родила се при раждането на земната твърдъ. Но неспокойна, като винаги, земята не остава първата си рожба спокойна. Издига я и я начупва, залива я съ морета, засипва я съ нови скални образувания и ни я поднася въ днешния ѝ видъ. Заобленитѣ ѝ форми и нейнитѣ скали сж свидетели за нейната древностъ. Архаични скали, гнайси и гранити образуватъ голѣма частъ отъ масивитѣ на Юмрукъ-чалъ и Кадемлий (2273 м. — 100 м. по-низкъ отъ Юмрукъ-чалъ). Ниско въ долината на р. Тѣжа сж напластени варовити юрски образувания, използвани за правене варъ за х. Тѣжа. Около хижа Росица-Мазалатъ окото ни открива и образуванията на другъ единъ периодъ отъ историята на земята — триаса. Това сж главно различни ситно и по-едрозърнести пѣсъчници, които на много мѣста минаватъ въ красиви конгломерати. Въ низкитѣ части на Мазалатъ варовити скали, както се спомена въ началото сж приютили еделвайса. Отъ ботаническо гледище Център. балканъ представя сжщо голѣмъ интересъ. Още при пръвъ погледъ личи колко добре сж покрити севернитѣ му склонове съ гори. Нѣма гънка, долъ, извивка непокрити съ гъста букова гора. До 1400 м. планината е покрита съ единъ непрекъснатъ поясъ отъ букъ. Дървесниятъ материалъ гние поради липса на пѣтища.

Надъ този поясъ на бука следва хвойната, твърде разпространена и примѣсена главно съ червени боровинки. По-нагоре следватъ пасбища използвани достатъчно добре за паша. Особено хубавъ картина презъ пролѣтътъ даватъ безбройнитѣ сини минзухари, които изобилно покриватъ цѣли поляни, и струва ти се, че нѣкаква огромна четка е минала по била, поляни и оставила тази синя следа, която по-късно се вижда отъ далечъ презъ баири и долове. На много мѣста гората е изобилно примѣсена съ лавровишната (*Primus laurgesecagus*) или както я наричатъ по тѣзи мѣста лаври. Среца се и подъ Мара-Гидикъ и въ Равната гора и по-хубавата Патарешка. Може да се изброятъ още високопланинския карамфилъ, красивата каменополонка, още по-красивата хаберлеа (*Haberlea rhod*) и винаги търсения еделвайсъ. Когато Стара планина се наблюдава отъ София, виждатъ се далечни червени и голи склонове по които тукъ тамъ се бѣлѣятъ малки манастирчета. Такава я мислехъ, че е и тукъ. Богата плащаница, обаче, отъ гъсти гори покрива склоноветѣ ѝ. Горитѣ достигатъ не много далече отъ Севлиево. Всички пѣтища, водещи къмъ планината, минаватъ презъ гери, които въ полето сж джбови и габрови. Всѣки склонъ, ако не е разработенъ, е покритъ и дава убежище на най-разнообразенъ животински свѣтъ. Колко пѣти събрани въ хижата, най-интересни преживелици отварятъ устата и ухото слуша истории, които сж картина за нѣколко вѣка назадъ.

Въ Равната гора, въ мрака на Габровнишката гора, въ горитѣ между Мара-Гидикъ и Юмрукъ-чалъ следитѣ на мечката колко пѣти сж кръстосвали нашитѣ пѣтища! И ако тази година, когато поради редъ причини тѣхния брой е чувствително увеличенъ, се спуснете въ нѣкои отъ тѣзи гори, срещата ви съ нѣкоя и друга мечка е твърде вѣроятна. Миналата година месото на една мечка стрѣвница достигна чакъ до Плѣвентъ. Не само Пиринъ може да се похвали съ дивата коза. Скалитѣ на Мазалатъ,

Юмрукъ-чалъ и Купенитъ често служатъ за пиедесталъ на тѣзи животни.

Прекрасенъ е този Балканъ! Азъ знамъ, че не мога да предамъ, макаръ и отъ далечъ, всичко каквото той крие. Но иска ми се сега, когато планинари отъ цѣлата страна ще кръстосватъ изъ него, да си спомня за нѣкои красиви обекти. Ето, азъ бихъ желалъ още единъ пътъ да хвърля погледъ отъ скалитъ на Мазалатъ, бихъ искалъ да слѣза въ мрака на Габровница и да вървя по течението на нейната рѣка, желалъ бихъ да бжда въ нашата хижа за да гледамъ отсрѣщнитъ скали. Отъ Кадемлия, пакъ бихъ се наслаждавалъ на Тракия и бихъ

хвърлилъ погледъ по долината на Тѣжа и отъ тамъ погледа отправенъ нагоре да срещне силуета на Мара Гидикъ. Отъ тамъ азъ искамъ да видя хаоса подъ Юмрукъ-чалъ съ неговитъ прѣскала. А въ лѣтентъ день желалъ бихъ да бжда до синитъ вирове на Росица или Видимата. Не, бихъ желалъ да бжда навсѣкжде, защото навсѣкжде нашия Балканъ е чуденъ. А ако не мога да бжда изъ него, ще отида презъ Росица на Крушевския баиръ за да гледамъ отъ тамъ една планина много по-дивна, много по-прекрасна и много по-мощна отъ всичко, което знаемъ за нея.

Подбалканско градче

снимка д-ръ Р. Пуркертъ

МАРА-ГИДИКЪ

НЕНЧО ИЛИЕВЪ

Мара-Гидикъ, този скалистъ върхъ е подаденъ напредъ и страхотно надвесенъ надъ селото Острецъ. Политъ на Мара-Гидикъ сж премѣнени съ тъмно-зелена гора, подобна на гигантска кадифена рокля, а гърдитъ ѝ сж голи, сякашъ тя иска да разкрие още по-съблезнително величественитъ си пазви . . . Съ буенъ устремъ и невѣмъ обладана отъ женска суета, Мара-Гидикъ се отдѣля самотна отъ главната верига на Балкана, за да покаже всичката си омайна красота.

Темето на Мара-Гидикъ е продълговато, прилично на параходенъ мостъ. Отъ дветъ страни на този планински мостъ зѣятъ шеметни бездни. Роман-тичната панорама между Мара-Гидикъ и Юмрукчалъ внезапно ни грабва и смайва съ такава мощъ, че се чудимъ: на какво по-напредъ да се любуваме и дълго стоимъ онѣмѣли, смаяни, опиянени . . .

Неизмѣримата бездна между Мара-Гидикъ и Юмрукчалъ е осѣяна съ фантастични хубости . . . Вѣковни тъмнозелени гори и остри висоти стройно сж наредени една презъ друга по-величествени и по-примамливи . . . Върховетъ иматъ очертанията на Пиринскитъ висоти. Но тукъ има и нѣщо друго . . . отъ тукъ Балканътъ разкрива необятнитъ си вълшебни дебри съ ненадмината приказ-

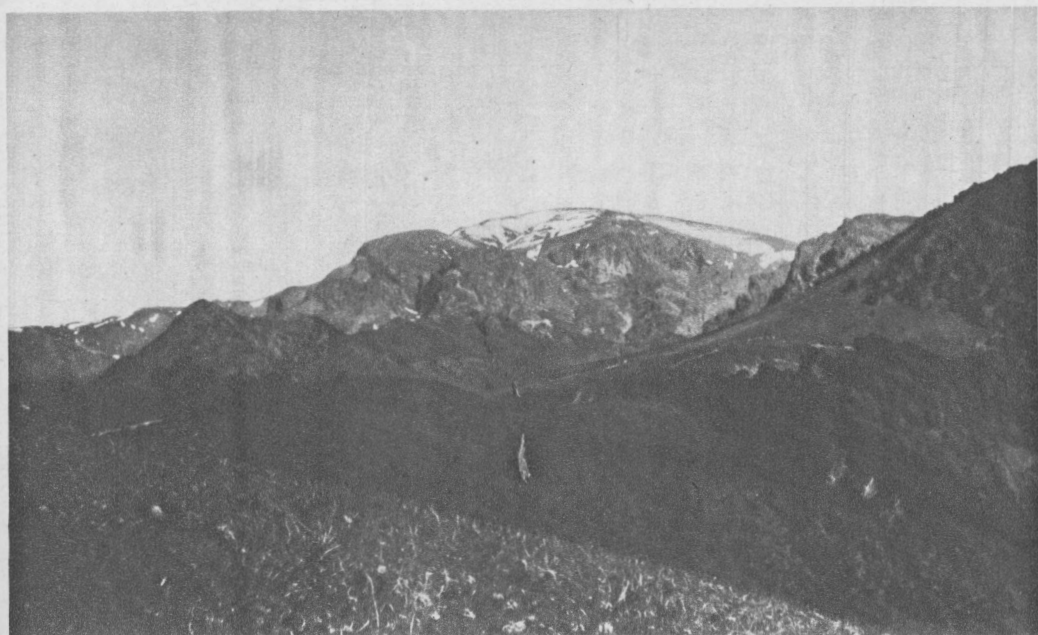
на красота! Сякашъ най-дивната си панорама Богъ тукъ е сътворилъ!

И Мара-Гидикъ царствено се надига всрѣдъ вкаменени планински вълни. Къмъ изтокъ се разтваря сжщо тъй вълшебна долина. Догдето погледътъ достига живописно се разгъватъ пѣстро-цвѣтни природни килими. Отъ тукъ се вижда Севлиево, сгушено, свѣнливо до джговатия Крушевски баиръ, разперилъ крила и пригърналъ града като скжпа рожба. Отъ тукъ се вижда и Дунавъ, протегнатъ като безкрайна сребърна лента, а надъ всички неописуеми красоти господствува масивния лобъ на Юмрукчалъ, творецъ на бури и грѣмотевници. Той гордо и съ вѣра гледа дветъ Българии . . .

На западъ пѣкъ отъ Юмрукчалъ като египетска пирамида победоносно издига острия си скалистъ конусъ върха Купенъ. А по-нататъкъ, забулена въ нѣженъ синкавъ вуалъ надменло се слива съ небесата Амбарица, сякашъ тя се надига на прѣсти и иска да види Дойранъ, гдето нейнитъ храбри троянци оставиха скжпи героични кости, но обезсмъртиха едно име тъй славно и тъй громко, че гордия Албионъ още трепери!

Какви цвѣтни поляни! Какви китни гори и какви пѣнливи потоци! Колко е хубава България, Боже мой!

в. Юмрук-чалъ

Снимна Ст. Ангеловъ

Налоферскиятъ балнать

Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ

в. Юмрукъ-чаль — отъ С. З.

| Снимна Ст. Ангеловъ |

Северния склонъ на Юмрунъ-чаль

| Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ |

в. Юмрукъ-чалъ — отъ югъ

Снимна Ст. Ангеловъ

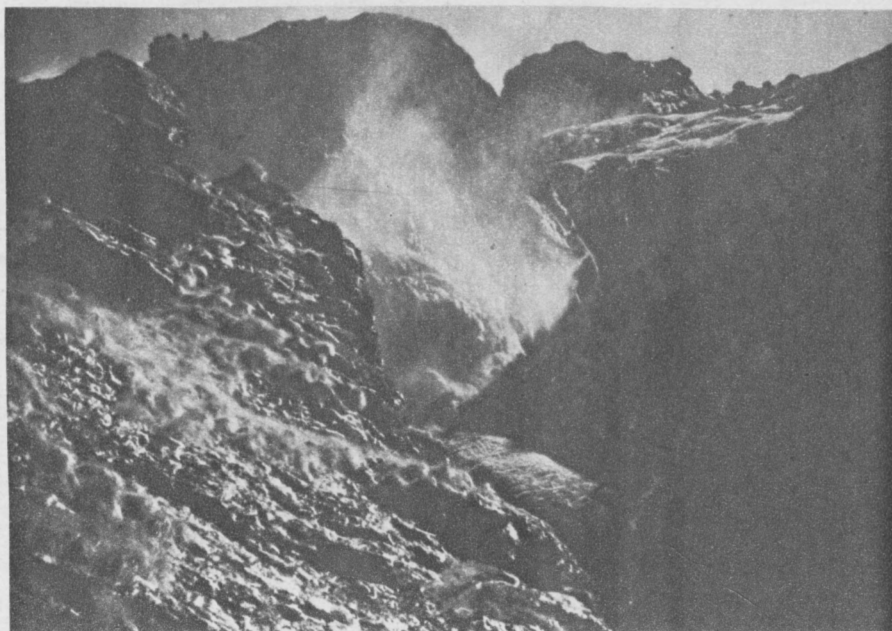
в. Юмрунъ-чалъ — отъ Купена

Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ

Всрѣдъ маргариткитѣ

Снимна Люб. Христовъ

Пръсналото

Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ

Бузлуджа и Бедекъ

снимка К. Козлевъ

БАЛКАНЪТЪ

Тогава бѣхъ малъкъ, съвсемъ малъкъ.

Лѣтото на 1915 година прекарвахме въ малкото подбалканско градче Тръвна. Веднажъ, принуденъ отъ грижата за храна — бѣхме въ голѣмата война — трѣбваше да отида самъ въ близкото село Св, недалечъ отъ градчето въ склоноветъ на планината.

Когато се изкачихъ високо надъ Тръвна, погледътъ ми изведнажъ се спрѣ надъ дългата, мощна верига на Балкана.

За първи пътъ тогава видѣхъ „Планината“.

Още помня:

Едвамъ доловимата линия на неговото било, граница между небето и земята, въ играва извивка се губѣше отъ окото далечъ въ простора, къмъ непознати него време кржгзори.

Изнамнахъ се отъ тогава много години, въ които посетихъ много планини и окото ми се радва на много красоти.

Но никога не ще забравя първата ми среща съ Балкана.

Сега разбирамъ едва, колко силно е било впечатлението отъ него.

Въ дни, когато по неволята на съдбата съмъ затворенъ въ града, когато самъ въ тѣснината на стаята-клетка стоя въ настѣпващия вечеренъ мракъ, унасямъ се въ споменитѣ по минали години.

Тогава не чувствамъ нищо, сърдцето ми спира да удря въ гърдитѣ, кръвта престава да тече, затварямъ очитѣ и ми се струва, че даже и въздухътъ ми наоколо се одръпва, за да стори мѣсто на безплътнитѣ спомени отъ миналото. Въ гърдитѣ и главата ми става леко и презъ спуснатитѣ завеси на очитѣ, които изтъняватъ, виждамъ: образитѣ на миналото пристѣпватъ бавно, за да не нарушатъ покоя въ който живѣятъ. Като чуденъ букетъ цвѣтя сж тѣхнитѣ хубави, тжжни цвѣтове.

Всрѣдъ тѣхъ изпъкватъ бѣлитѣ чела на снѣжни върхове, нѣжнитѣ линии на мечтани била, тънката ски-следа по снѣга, водеща въ безкрая. полянитѣ, покрити съ цвѣтя или яснитѣ, като откровение, звездни нощи.

Бждете поздравени, дни на моята младостъ, разпиляни сега отъ живота като листа отъ есененъ вѣтъръ!

Бждете благословени, години на чисти упования и смѣли надежди, когато сърдцето вѣрва и обича, а тѣлото иска и може, отлетѣли сега като сребърнитѣ води на планински потокъ въ тъмната пропастъ на времето.

Бждете добре дошли, честити спомени отъ тѣзи години, когато въ мжнитѣ часове на угнетение отново Ви призова!

Разкрийте тогава отново чара на водящитѣ ни въ свѣтли простори мечти — най-хубавата приспивна пѣсенъ въ младостта — и жара на свещения стремежъ къмъ висинитѣ и върховетѣ, най-мощния призивъ въ часа на утринното събуждане.

Нека отъ Васъ полѣхне свежестта на непреспанитѣ утрини, зноя на палящитѣ обѣди и святостта на вечернитѣ тишини.

Нека съ Васъ възкрѣснатъ и трепетитѣ на ония свѣтли пориви, които правѣха душата да тържествува вече въ мисълта за днитѣ въ планината.

И нека съ Васъ прозвучи нѣжната пѣсенъ на преживяната пролѣтъ отъ живота, която никога не ще се върне. Пролѣтъ, посветена на планината.

Нека отново всичкитѣ звезди — които, въ безчисленитѣ нощи прекарани въ планината, видѣхъ да падатъ — се върнатъ на мѣстата си и засияятъ въ нѣкогашния блѣсъкъ, нека отново водитѣ на водопадитѣ, които видѣхъ да се разбиватъ на хиляди капки, се върнатъ и запѣятъ пѣсенъта на вѣчния животъ, която долавяхъ въ тѣхния грохотъ, нека цѣфнатъ отново цвѣтята по планинскитѣ ливади, хубави и радостни, които вестяха щастие за душата.

Тогава бихъ чулъ не собствения си гласъ, който шепне за миналото. а звънливия гласъ на самата отлетѣла младостъ, която вървѣше съ вѣрвата да открие извора на живота.

Връщатъ се днитѣ на първи излети, когато отдалечъ се бѣхме запжтили къмъ Балкана. Неговиятъ образъ растѣше съ всѣки часъ, за да го достигнемъ най-после и се загубимъ въ гънкитѣ на единъ свѣтъ, високо на чийто върхове свѣтѣше звездата на избавлението.

Връщатъ се часоветѣ на благословени почивки, въ които — лице съ лице срещу самото небе и Бога на синевината — ни се струваше, че владѣемъ цѣлия свѣтъ.

Връщатъ се минутитѣ на блажения престой по върховетѣ, когато стояхме онемѣли при вида на богатството, което долната земя разсти-
лаше предъ погледа ни.

Кого отъ всички тѣзи, съ които тогава наедно посягахме къмъ играта на облацитѣ, да призова сега като свидетели въ това свѣтло шествие на образитѣ отъ миналото, въ които бавно преминава първата вечеръ на открито, задушаваша ни съ възторга отъ волността или пъкъ първата вечеръ въ гората на Балкана, когато около свещения огънь се събираха сѣнцитѣ на миналото и нашепваха легендитѣ на старото време?

Животътъ разпиля всички, нѣкога събирани отъ стяга на обичѣта къмъ Балкана и затрупа тѣхнитѣ преживѣвания като съкровище, което търпеливо ще чака деня на своето ново откритие.

Наистина, защо ни се струватъ тия дни тѣй златисти и свѣтли, като цвѣтата отъ дъното на Девненскитѣ извори? Защо многогласниятъ хоръ на споменитѣ, долитащъ отъ тѣхъ звучи тѣй празнично и радостно?

Азъ съмъ челъ много страници, въ които други обречени на планината сж разказвали за планинскитѣ видения на своя животъ и радостно вълнение е изпълвало гърдитѣ ми. Но сърдцето никога не е било тѣй силно, както при споменитѣ на собственитѣ преживѣвания въ планинскитѣ простори:

— не чуждата, а само нашата молитва ни носи облекчение!

А моята молитва, отъ деня преди 22 години, остана Балканътъ.

Защото винаги първиятъ образъ отъ този парадъ на миналитѣ сѣнки е образътъ на Балкана, тѣй както го видѣхъ за първи пътъ:

— едвамъ доловимата линия на неговото било, границата между небето и земята, въ игрива извивка се губеше отъ окото далечъ въ простора, къмъ непознати него време кржгозори.

Кржгозоритѣ после станаха познати, но това направи само химнътъ на тази най-българска планина да звучи още по-тържествено и мощно.

И какво друго въ такива дни на връщане къмъ миналото, когато веригата на Балкана изпълва цѣлия просторъ на душата, бихъ могълъ да чувствамъ, освенъ топлата благодарностъ, за всичко — що въ дни на сполука — ми е дарилъ, всичко онова, което се нарича преживѣвания на планинаря и за което нашиятъ речникъ още нѣма дума, която да го изрази?

То може за сега, вмѣсто да се разправя, да се изрази само съ думата Балканътъ!

Ст. Поповъ

Севлиево — паметникът на свободата

снимка Гець

СЕВЛИЕВО

Г. С. НИКИТОВЪ

Пътът от гара Павликени за Севлиево минава през красивия пролом на р. Росица. Когато наблизите изхода на пролома, пред вас се разкрива част от севлиевското поле: в дъното се виждат натрупаните, като че ли една върху друга, северни предпланини на сръдна Стара-планина, а над тях гордо се извишава тригълния масив на Кадемлия. Хубава гледка, която остава неизгладимо впечатление у пътника, особено ако той посещава за пръв път този край и то през „чудно хубавия месец май“. Едно предизвестие, че вие навлизате в един природен кът, който ви е запазил и други приятни изненади.

Пътът завива на изток, полето все повече се разкрива, околните, високи ридове се отдръпват, за да ви разкрият една гледка към юг, която никога не ще се изличи от паметта ви. След малко вие сте в Севлиево, потънало в буйна зеленина.

Севлиево има 9,082 жители (на 31.XII. 1934 г.) и е разположено в южната част на малкото севлиевско поле, дъно на някогашно малко езеро, което се запълвало от водите на г. Росица, ко-

ято сега го прѣсича и опасва града от изток и север. Водите на това езеро сѣ се утекли през образувания е покъсно пролом през Крушевския баир (или както го наричат още и „Севлиевската планина“ — 569 м.). Севлиевското поле заема около 45 кв. км. (дълго и. — з. около 10 км. и широко до 4 км.). Надморската му височина е 200 м. То е заобиколено отвред с много високи планински ридове и само към юг се открива по-широк кръгзор — към Стара планина.

Когато, какъ и отъ кого е основанъ града — за това нѣма сигурни и установени данни. За името има множество гредположения и легенди. Но едно е установено: градътъ има многовѣковно минало. Разхвърляните въ околността му могили, още не проучени, говорятъ, че още преди хилядилѣтия тия мѣста сѣ били обитавани. А въ непосредна близост до града и близо до пролома сѣ намѣрени останки, които ни сочатъ, че тука нѣкога е имало римска крепостъ.

Плодородната почва на полето се обработва добре и дава добра жътва. Затова и мнозина отъ жителите на града се занимаватъ сѣ земедѣлие и гради-

нарство (зеленчукарство). А южно изложения Крушевски баиръ (северно отъ града) и високитъ хълмове, разположени югоизточно отъ града, сж покрити съ лозя. Тука се ражда отлично десертно и виноно грозде, но липсата на ж. п. линия прѣчи за износа му. По-голѣмата частъ отъ населението се занимава съ занаятчийство и търговия. Нѣкога тука е имало силно развита кожарска индустрия, която е изпращала своитъ производи направо въ Лайпцигъ. И днесъ тази индустрия може да се оживи, защото има условия за това. Градътъ е центъръ на скотовъдна областъ, въ която се отглежда добилото вече известност и въ съседнитъ ни държави мѣстно сиво говедо („искърска порода“). Тука се произвеждатъ и много вкусни луканки и пастърма, които се разнасятъ навредъ и сж намѣрили отличенъ приемъ. Нека споменемъ, че севлиевскиятъ пазаръ за добитѣкъ е единъ отъ първитъ въ България. Преди войнитъ той се посещаваше отъ много цариградски търговци, а днесъ редовно се посещава отъ гръцки официални комисии, които закупуватъ много говежди разплодници.

Откъснатостта на града отъ ж. п. линия е голѣма прѣчка за стопанското му съвземане. Будното по духъ и предприемчиво население на севлиевския край, плодородната почва, хубавия климатъ, изобилното напояване — всичко това говори, че той край би могълъ да има по-завидно бъдаще.

За будността на населението, за високото му гражданско съзнание и за неговата любознателност и свободолюбивостъ, говорятъ борбитъ, които то е водило още преди освобождението ни за църковна независимост и политическа свобода. Отъ града е било организирано и голѣмото въстание въ с. Батошево, с. Кръвеникъ и м. Боаза, кѣдето презъ 1876 г. сж се водили нѣколкодневни сражения, въ които сж участвували нѣколко стотинъ въстаници.

Липсата на поминѣкъ, който да заеме всички свободни рѣще, е насочило родителитъ да учатъ децата си. Хиляди

сж младитъ севлиевци, които иматъ висше и срѣдно образование. Тѣ сж прѣснати изъ цѣла България. Други хиляди, безъ голѣмо образование, сж подирили поминѣкъ другаде. И затова имаме днесъ многолюдни колонии отъ севлиевци въ много градове — София (3,000 души), Плѣвентъ, Русе (по 1,000) и другаде.

Този наплѣвъ къмъ училищата е създалъ въ миналото и оживенъ духовенъ животъ. Още презъ 1870 г. тука е основано читалище, което и днесъ съществува, съ богата библиотека (12,500 книги) и собствена театрална сграда. Бѣ време (1890—1900 г.), когато въ града се подвизаваше една дейна група отъ млади идеалисти-общественици; учители, адвокати, студенти, ученици и др., които развиваха широка просвѣтна дейностъ. Тогава се издадоха въ Севлиево много книги (повечето преводни) и не ще преувеличимъ, ако кажемъ, че тогава Севлиево заемаше едно отъ първитъ мѣста въ България по числото на печатанитъ и издавани книги. После тази издателска дейностъ се прехвърли въ Варна, Шуменъ, В. Търново, Ямболъ, Сливенъ и др., за да се централизува днесъ, за нещастие, само въ столицата.

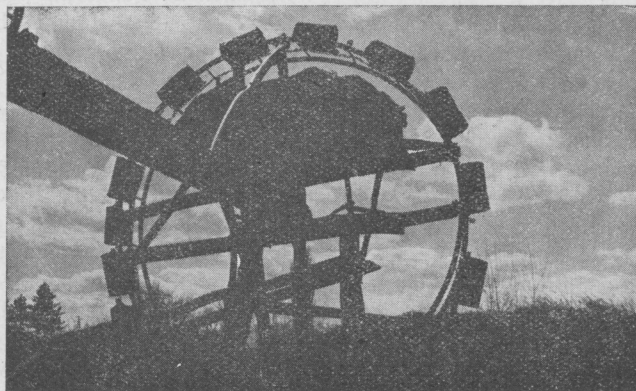
Като забележителности на града могатъ да се посочатъ: старата църква „Св. пророкъ Илия“, вкопана въ земята. Тя има много цененъ иконостасъ, съ хубава рѣзба, работенъ отъ дебърски и трѣвненски майстори. Тя е била възобновена въ 1833 година. Новата църква „Св. Троица“, просторна, висока и красива каменна сграда отъ 1870 г. Училището „Хаджи Стоянъ“, голѣма и солидна за времето си двуетажна сграда. Построена въ 1844 г. отъ севлиевския Априловъ — х. Стоянъ Николовъ. Първото свѣтско училище въ града, наредено отъ известния поетъ, писател и борецъ — Петко Р. Славейковъ. Часовникътъ, интересна кула отъ срѣдата на XVIII вѣкъ. Каменниятъ мостъ на р. Росица, построенъ въ 1858 г., устоялъ и до днесъ на всички пристѣпи на водната стихия. Паметникътъ на свободата, кой-

то гордо се издига въ центъра на града, всрѣдъ „Площада на Свободата“, дето сж обесени водителитѣ на севлиевското въстание: Стефанъ Пешевъ, Йонко Карагѣзовъ, Ив. Прѣснаковъ, учителя Никола Дабевъ, свещеникъ Ради Миховъ, Христо Филевъ, Павли Вѣнковъ и Велчо Ночевъ. Паметникътъ е една хубава коринтска колона, поставена на високо подножие, работа на италианеца Де-Бонъ Аполонъ, а върху колоната — бронзова статуя на красива, съ величествена осанка жена, олицетворение на свободна България. Въ дѣсната си ръка държи бойна трѣба, насочена къмъ поробена Македония, а въ лѣвата — лавровъ вѣнецъ за падналитѣ за свободата борци. Статуята е работа на **Арнолдо Цоки**, авторъ на паметника на паметника на Царя-Освободителя въ София.

Но най-голѣмата забележителностъ на Севлиево, това е неговата красива околностъ, близка и далечна. Отъ града могатъ да се предприематъ излети въ различни посоки: Къмъ **Витата стена** (съ най-висока точка 767 в.), съ нейнитѣ отвесни скали, високи нѣкъде до 65 м., удобни за алпинизъмъ, по който се намиратъ и голѣми пещери. Каква хубава гледка се открива отъ тая Стена! Къмъ **Пролома** на г. Росица, къмъ интереснитѣ рѣчни тераси по течението на г. Росица (надъ с. Горна Росица). Къмъ подалечнитѣ предпланини: **Дебелѣнската**

стена (покрай която е минала, презъ 1868 г., четата на х. Димитра, следъ сражението въ м. „Каплъж дере“), **Бухалътъ** (886 м.), **Разлатецъ** (975 м., въ пазитѣ на който се е подслонилъ Батешевския манастиръ и до него двуетажното здание на детското лѣтoviще „Ст. Хр. Геневъ“, новоселския **Черни връхъ** (1198 м.) и много други.

А измежду всички тия мѣстности и омаини гледки първо мѣсто заема гледката, що се открива отъ града къмъ югъ: „предъ васъ е една отъ най-величественитѣ гледки на Стара планина. Право на югъ се вижда плешивото теме на Кадемлия, а на западъ отъ него се редятъ другитѣ балкански върхове, начело на които стои тѣхния първенецъ — Юмрукчалъ. Гледката е още по-обширна и омайна отъ Крушовскитѣ лозя; тогава тя обхваща почти цѣлия Сръденъ Балканъ, като почнемъ отъ върховетѣ на Тръвненския Балканъ, та презъ Бузлуджа, Свети Никола, съ ясно виждащия се новъ паметникъ на свободата, Чифутъ, Корита, Червена локва, Курубашница, Пиргосъ, Кадемлия, Россватецъ, Зелениковецъ, Мара-гидикъ, Юрушки чалъ, Юмрукчалъ, Равни чалъ, Купенитѣ, Амбарица, Веженъ и дори подалечъ отъ него стигнемъ чакъ до Етрепoлския Балканъ. „Отъ никъде другаде въ Царството не се открива такава обширна и пленителна гледка на Стара

Край Росица

снимка Гецъ

планина, както отъ лозята на Крушовския баиръ“ (Сава Поповъ — Севлиево и севлиевско, стр. 116).

Може би, тая дигна, чаровна, замаяваща гледка, що вѣчно е предъ очитѣ на младитѣ севлиевци, е събудила у тѣхъ тая възторжена обичъ къмъ природата, къмъ тѣхния роденъ Балканъ, изразъ на която обичъ сж дветѣ хижи „Мара-гидикъ“ и „Росица-Мазалатъ“ и многогодишната дейность на дветѣхъ имъ туристически дружества въ полето на туризма. Дейность благородна, чиста, ободрителна, която не само закрепва тѣлото, но калява и духа, прави го общителенъ, готовъ за саможертви.

При тия дивни природни хубости, тѣй многобройни и толкова разнообразни, които крие севлиевския край, той може да стане привлѣкателенъ центъръ за многобройнитѣ любители на хубавата природа. Всичко това прави възможно, щото всѣко селище тука да се превърне въ отлично лѣтовище. Слънце, чистъ въздухъ, прохлада, вода, изобилна прѣсна храна — нищо не липсва за едно прекрасно лѣтуване. Стокитѣ, Батошево, Тумбалово, Крѣвеникъ, Столтѣ, Бато-

шескиятъ манастиръ и много други, още не сж си спечелили славата на хубави лѣтовища. Но едно между тѣхъ заема изключително мѣсто, не само въ околията. Това е махала „Табашкото“. Рѣдко се срѣща такова съчетание на толкова природни и климатични хубости: кацнало подъ „Зелениковецъ“, до самия Балканъ, оградено отъ вѣдъ съ планински и високи ридове, които го запазватъ отъ вѣтроветѣ и правятъ климата му постояненъ и безъ рѣзки промѣни, то е открито къмъ изтокъ, изложено на обилно слънце. Единственото мѣсто въ цѣла северна България, гдето има розови градини. Рано или късно това кѣтче ще стане любимо лѣтовище за всички севлиевци, прѣснати въ царството.

Природата на нашия край е щедро дарена съ хубости — нека ги използуваме, нека имъ се насладимъ до насита. Нека пламне въ гърдитѣ ни страстна обичъ къмъ природата, защото е единствената страсть, която благотворно действува на организма ви, като го заздравява и уравновесява и ни прави напълно здрави.

ИЗКУСТВО И ПРИРОДА

Отъ всички естетични усещания, любовта къмъ природата има това предимство, че не нарушава равновесието на умственитѣ способности и физическото здраве, даже и когато е доведена до крайностъ. Това е единствената страсть, която напълно се съгласява съ хигиената. Да внушишъ нѣкому прѣголъма любовь къмъ театъра, музиката и др., можешъ да го вкарашъ безъ време въ гроба; чрезъ любовта къмъ природата можешъ само да заздравяшъ и уравновесишъ организма му. — Въздухъ и свѣтлина! Единъ слънчевъ лъчъ понѣкога ни кара да разберемъ по-добре свѣта, отколкото вѣчното размисляне надъ отворенитѣ книги въ полутъмния кабинетъ.

Сравнете естетичнитѣ впечатления, получавани отъ природата, съ тѣзи, които изкуството дава и вие скоро ще почувствувате превъзходството на първитѣ. Изкуството, даже нѣй-висшето, тозъ, което нагледъ е най-близко до истината, всѣкога е само доста невѣрно изображение на действителния свѣтъ, защото то е принудено да избира въ тоя свѣтъ, да се плзга покрай всичко, което съставя еднообразния ходъ на живота, за да изтъкне по-релефно всички негови крайни (необикновени) страни, всичко, що може да извика смѣхъ или сълзи. Животътъ, самъ по себе и срѣдно взетъ, не е комиченъ, нито трагиченъ; а изображаваниятъ отъ изкуството свѣтъ бива повечето комиченъ и трагиченъ. Това се дължи на факта, че изкуството има целъ, за която то жертвува истината: възбуждане на интереса. Когато пъкъ целта на живота е въ самия него. На това се дължи песимистичния характеръ на изкуството, особено на съвременното: колкото художникътъ е по-вещъ и колкото по-добре познава похватитѣ на своето изкуство, толкова повече е склоненъ да издирва смѣшнитѣ или печални страни на живота. Поради това, че той иска да извика състрадание или смѣхъ, животътъ въ неговитѣ очи става драма или комедия.

Да живѣешъ изключително въ свѣта на изкуството ще рече да живѣешъ постоянно въ неестествена, изкуствено създадена срѣда, да прекарвашъ живота си единъ видъ въ театъръ. Най-прекрасната поема, най-възхитителното художествено творение има своята **задукулисна страна**, отъ която трѣбва да се пазимъ. Играта на въображението най-често става съ помощта на подправени карти. Този, който премного и изключително се храни съ човѣшко изкуство, страда отъ известна неуравновесеностъ, той не е напълно здравъ.

Висшата естетика е естетиката на природата, която винаги е искрена и всѣкога се показва каквато си е, безъ да прибѣгва до измами, наречени украшения. Затова ние мислимъ, че висшата естетична култура все повече ще усилюва любовта къмъ природата, а естетичното чувство и очистеното религиозно чувство най-пълно ще се слѣятъ въ съзерцаването на **всемира** (космоса). Впечатлението, породено отъ пейзажъ, слънчевъ залѣзъ, отъ вида на небесно-синьото море, отъ стрѣмната снѣжна планина или даже отъ късцето небе надъ кое да е земно кѣтче е абсолютно чисто, здраво, не съдържа въ себе си нищо крѣсливо, нищо душераздиращо или безмърно весело. Естетичното чувство, извикано отъ природата, не уморява, а опрѣснява и облегчава. Нейната усмивка никога не напомня гримасата; тази усмивка прониква въ дълбочината на душата, както свѣтлината прониква въ дълбочината на очитѣ. И ако въ природата има своя тѣжа, то къмъ нея винаги се прибавя нѣщо безкрайно, което разширява душата. Този, който достатъчно дълбоко чувствува безкрайността, винаги присѣща на природата, и която безкрайностъ, подобно на небето, обгръща всички предмети, не може да не почерпи въ това чувство известна стоическа невъзмутимостъ.

Преведе

отъ Жанъ-Мари Гюйо
Г. С. Никитовъ

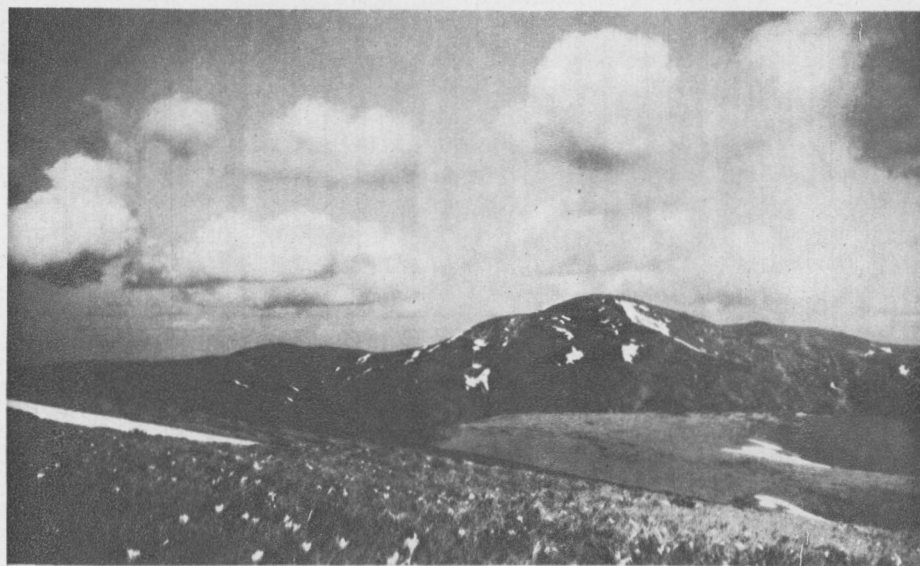
р. Росица и Балнана

Снимна Геџь

в. Мазалатъ

Снимна Гець

в. Надемлий

Снимна Ст. Ангеловъ

Ст.-планинска пролѣтъ

Снимна Геѣъ

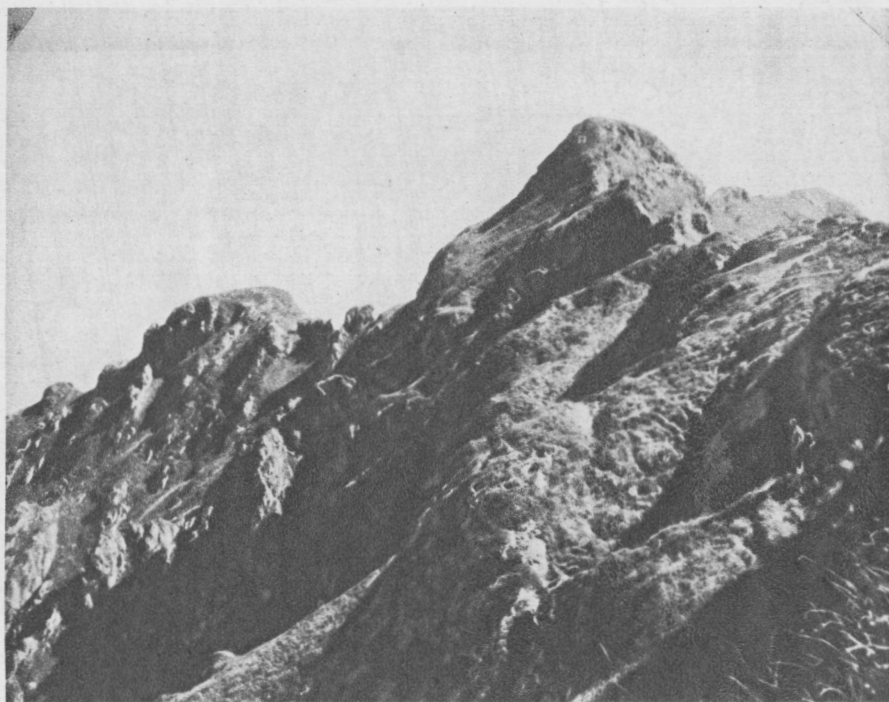
Хижа горски домъ „Осениновець“

Снимна Геѣъ

Сналистиятъ хребетъ на Нупена

Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ

Хребета на Ностенурката

Снимна Д-ръ Ил. Г. Миновъ

ЕДНО УТРО НА ОСЕНИКОВСКАТА ПОЛЯНА

(На път за хижа „Росица-Мазалат“)

АТ. ГЪЛЖБОВЪ

Когато луната — тази вѣчна спѣтница на нощта и вѣчна жадница за похотливия тайни на земята, надникна въ стята ни на горския домъ „Осениковецъ“, ние току що се бѣхме събудили отъ нѣкакъвъ шумъ отъ стѣпки и глъчъ. Бѣха дошли група туристи и искаха да влѣзатъ при насъ и имъ стѣпимъ леглата си, което съ готовностъ сторихме, защото „пружиниращите“ дѣски ни бѣха оправили вече коститѣ.

Слънцето още не бѣше победило нощта, когато ние излѣзохме на вѣнъ, но личеше, че скоро ще възтѣржествува на хоризонта: луната бледнѣеше, сякашъ отъ купнежъ по непостигната мечта, а звездитѣ като подплашени пилци трептѣха и се губѣха въ мъгляво млѣчното небе, обагряно въ топлия цѣтове на зората. Лека теменужна мъгла — тъканъ отъ най-нѣжни нишки съ криеше въ дълбочинитѣ на заспалитѣ долини. На изтокъ надъ тъмнитѣ очертания на планинитѣ се червенѣеше, кърваво червениятъ макъ на изгрѣва се разтваряше.

Хладенъ утреникъ, носенъ на леки переперудени крила, гонѣше прозрачно розови облачета като лекъ пухъ и шѣташе изъ сѣнната гора и събуждаше отъ сладостния сѣнъ прѣсно зелениятъ и още нѣжни листа, които леко потрѣпваха като отъ изживѣна нѣга и издаваха едва доловима арфозвучна пѣсень, — омагьосваща пѣсень, откриваща голѣмитѣ тайни на планината, сливаща се съ спомена за „хайдучката пѣсень на Балкана“. Тревитѣ и цѣфналитѣ незабравки, анимони и жълтурчета се кѣпѣха въ роса, сякашъ се измиваха за жаднитѣ цѣлувки на слънчевитѣ лѣчи. А птичкитѣ, о тѣзи чародейци на гласа, възторжено пѣха псаломъ на слънцето и съ своитѣ сребърни трели допѣлваха царствената симфония на изгрѣва. . .

И въ това богатство на музика и цѣтове, слънцето изплува въ безбрежността, която ние виждахме презъ дърветата,

клонитѣ на които потѣваха въ блѣсъка на огнено разтопено злато — сякашъ виждахме метната възъ тѣхъ плащеница, изтъкана отъ листа отъ плѣтно злато. Какво богатство, какъвъ блѣсъкъ и разкошъ, каква пищностъ отъ красота и великолепиe! То изгрѣ надъ едно нѣмо море отъ върхове, които плуваха въ синкаво опалови мъгли, които като че ли се раздираха отъ слънцето, за да му откриятъ тъмно маслено зелениятъ девствени гърди на планината. Топлятъ вѣтръ повѣя и разнесе дѣха на цѣвтята, които вкусили отъ нектара на слънчевата цѣлувка, свеждаха главичкитѣ си като новобрачни предъ браченъ олтаръ . . .

Ние се опивахме отъ красотата на тази оргия на слънцето и видѣли празника на живота, устремихме нашия погледъ къмъ вълшебнитѣ скали на Мазалатъ, които се багрѣха въ постоянно мѣняващи се и топящи се единъ въ другъ, цѣтове: ту свѣтло розови, ту теменужно червеникави, за да станатъ най-после знойно бѣли. И ободрени и съ широко отворени гърди, ние поехме пѣтя, който се губи между високитѣ буки, гранкитѣ на които се вплитаха въ вѣнецъ надъ насъ.

Тежкитѣ ни стѣпки се отекваха въ здрача на гората и събуждаха камѣнитѣ по пѣтя ни. Тяжестъта на раницитѣ не чувствахме. Нѣкаква сила ни окриляше и ние вѣрвахме, че имаме силата на великаниитѣ отъ детскитѣ приказки. Берѣхме здравецъ и ликувахме отъ възторгъ. Когато пѣкъ излѣзохме на полянитѣ на в. Корита, дето тишината на деня бѣше разтлала своята слънчева тъканъ надъ върха и предъ насъ царствено се издигна Мазалатъ, ние онѣмѣхме отъ величието и красотата му и съ страхопочитанието на богомолци се поклонихме на Балкана. После съ дивъ възторгъ го приветствувахме и ехото се отекна въ скалитѣ му, а Габровница го отнесе нейде далечъ на югъ . . .

Пътя до хижата „Росица-Мазалатъ“ презъ с. Гжбене и Осениковската поляна минава презъ много красиви гори и поляни. Той върви все по билото на водо-дъла, идящъ отъ главната верига на в. Кадемлии — в. Корита и в. Св. Никола. Напредъ при открити поляни винаги се очертаватъ в. в. Кадемлии и Мазалатъ, а на западъ гордо се издига в. Юмрукъ-

Чалъ, при който кокетно се гуши в. Мара Гидикъ, заплашена отъ скалитъ на в. Купенъ. На изтокъ пъкъ се откриватъ надиплени склонове и незрими долини, обрасли въ вѣковни гори, изъ които долитатъ като отъ адъ шума на буйнитъ потоци.

Колко романтика таи нашия Балканъ!

ДВАДЕСЕТЪ ГОДИНИ ТУРИЗЪМЪ ВЪ СЕВЛИЕВО

Д-РЪ ИВ. ПОПИВАНОВЪ

Заглавието, може би, ще зачуди нѣкои — безспорно тѣзи, които познаватъ Севлиево само отъ географическата карта на България. Но за щастие има и хора, за които българскитъ градове, села планини не сж само географски понятия или прехзалени обекти, свързани съ славословията на курортнитъ и панаирджийски реклами, а — истински гнѣзда и огнища на радостъ и спомени за щастливи и красиви дни. Невежеството и кжсата паметъ не сж качества на туриститъ и затова не искаме съ излишни и банални описания да оскърбяваме туку тѣхното скромно туристско познание и чувство. Защото знаемъ, че всѣки отъ по-старитъ организирани туристи познава „туристическия духъ“ на севлиевци, или ако не това, поне ще да е срѣщалъ севлиевци — туристи нѣкъде изъ красивитъ краища на нашитъ любими планини.

Историята на туризма въ Севлиево. Тя е въ първата си половина, история на юношеския туризъмъ, който въ сжщностъ е най-сублимниятъ етапъ въ нашето туристско развитие, и въ втората — история на единъ координиранъ идеенъ и творчески животъ на юноши и възрастни туристи, при едно вече спечелено и утвърдено обществено съчувствие.

Две думи за началото — когато на туризма се гледаше като на ересь и когато въ училището и въ семейството зараждащия се тогава новъ туристиче-

ски моралъ се посрѣщаше враждебно. Нашитъ учители и нашитъ родители не можеха (а може би и не желаеха) да разбератъ стихията, съ която ни завладяваше тогава това ново вѣруо и оценяваха нашитъ „нови прояви“ като поведение на „невъзпитани“ и „разпуснати“ младежи. И трѣбваше години подредъ, ние, мълчаливи, недоволни, съ наведени глави, като „непокорни синове“ (и дъщери), въ кжщи и въ училище, да следваме и носимъ нашето туристско знаме, потвсѣкъде преследвани и хулени (и наказвани въ края на учебнитъ срокове), докато се стигне до това, което е достояние на юношитъ днесъ. Препискитъ за изключване на „неморални“ и „непокорни“ ученици — туристи отъ учителскитъ съвети до Министерството на народната просвѣта се смѣниха съ окръжни и предписания, които трѣгнаха по обратенъ пътъ и нареждаха „пълно съдействие“, „подкрепа“ и „поощрение“ на юношеския туризъмъ въ гимназиитъ. А нашитъ родители започнаха съ гордостъ да разказватъ за своитъ деца, получили своето духовно кръщение въ тѣхната (да, тѣхната!), млада туристска школа.

По-късно времената се промѣниха. Юношитъ-туристи успѣха да утвърдятъ своето име поради това, че обединиха най-буднитъ ученици, които респектираха съ своитъ културни интереси, успѣхъ и поведение и се започна една вдъхновена творческа дейность, която

Изъ Балкана

Снимка Гець

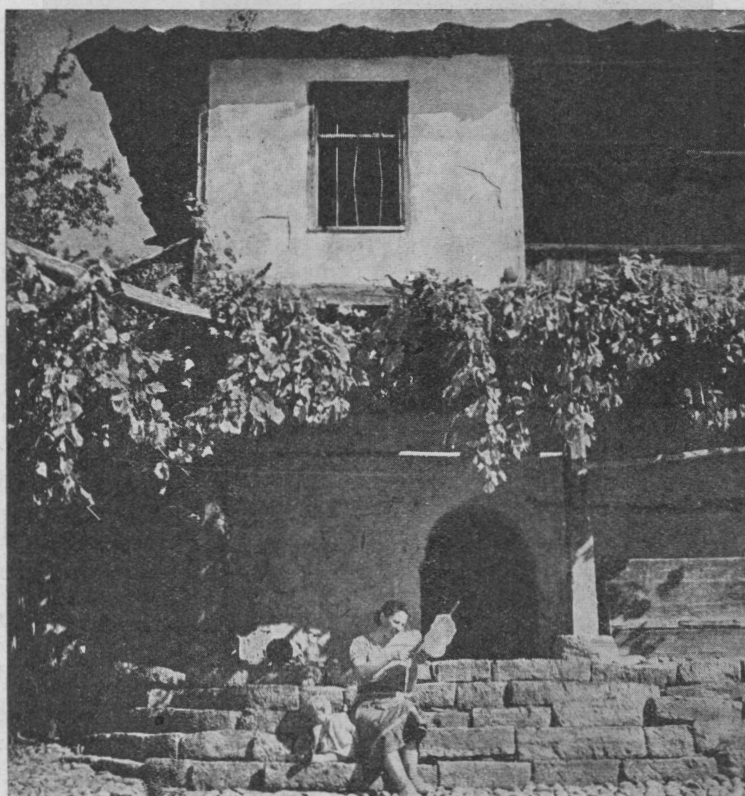
завърши съ построяването на хижата въ Тѣжа. Какъ бѣ построена тази хижа не е нужно да се разказва. Трѣбва да се каже само, че тя бѣ изключително дѣло на юношитѣ!

До 1927 г. въ Севлиево имаше само юношески туризъмъ — по-право нѣмаше клонъ отъ Б. Т. С. защото „голѣмитѣ юноши“ образуваха една голѣма и дейна „свободна секция“ при Ю. Т. С. а при наличността на нея, нуждата отъ ново дружество не се слагаше като нѣщо наложително. Презъ есенъта на 1927 год. най-възрастнитѣ между насъ образуваха клонъ „Кадемлии“ отъ Б. Т. С., който поради известни вътрешни недоразумения, съществува само нѣколко месеци и заглѣхна. Възобновенъ презъ 1933 г. „Кадемлии“ започва единъ интензивенъ животъ, който въ резултатъ даде днешната гордостъ на севлиевци — **Хижа „Росица-Мазалатъ“**, която бѣ построена при небивалъ ентузиазъмъ, само за една година. Днесъ хижа „Росица-Мазалатъ“ е една отъ най-красивитѣ и популярни висополанински хижи у насъ. Метеорологичната станция, която построи тамъ Ц. М. И. издигна още повече нейното реноме, а телефонътъ, който въ най-скоро време ще я свърже съ Севлиево, ще бѣде новия голѣмъ активъ на севлиевскитѣ туристи.

Днесъ ние не сме сами, както въ ми-

налото. Задъ насъ стои съчувствието и готовността за жертви на цѣлото съзнателно гражданство, което вече вижда и оценява плодоветѣ на една двадесетгодишна творческа дейность. Предъ нея трѣбва да млъкнатъ устата и да се наведатъ главитѣ на тѣзи, които нѣкога (па и днесъ) се мъчеха съ позорни сръдства да дискредитиратъ нашето туристическо движение и име. Нашиятъ лѣтъ никога не е билъ гладъкъ. Ние никога не сме били глезени и толерирани, та затова, когато напоследъкъ виждаме предъ нашето дѣло да се пречупватъ и тѣзи, които до сега консервативно се държаха настрана — вѣрата въ собственитѣ ни сили се укрепва още повече.

Двадесетгодишниятъ животъ на туристискитѣ организации въ Севлиево е билъ отначало до край животъ на напрежения и превъзможване. Неизброимото число сказки, реферати, събрания, другарски сръщи и забави, конференцитѣ, фото-изложбитѣ, двата юбилея на юношитѣ, дветѣ хижи, десеткитѣ километри маркировка, стотици излети изъ всички краища на нашата земя, метеорологична станция на една отъ хижитѣ — това не сж ли нѣща, които сами говорятъ за единъ вдъхновенъ творчески животъ и укрепватъ вѣрата въ едно свѣтло творческо утре? . . .

Дворъ въ балканска къща
(с. Гложене, Тетевенско)

снимка Ник. Ив. Божановъ

МЕЖДУ РАЯ И ДЖЕНДЕМА

ДОЧО БАЙРАМОВЪ

Нѣколко пѣти ми се е случвало да бѣда съ ученици на Балкана. Този пѣтъ групата бѣше голѣма. Сто и тридесетъ души бѣха дошли рано въ 4 часа сутринѣта за тоя излетъ. Поглеждаме групата съ колегата Недевъ. Наоколо е лагеръ отъ подути раници, манерки, палтенца, одеяла и бастуни. Всичко се движи нетърпеливо по калдарѣма и чука нервно съ подкованитѣ обувца и бастуни. Нѣкои сж дошли съ сандали, други съ царвули, трети почти боси. Какво да ги правимъ. Очитъ на всички сж пламнали като огнена заря въ хубавото майско утро. Да вървимъ се чуваха гласове — пѣтя е голѣмъ. Сега маршрута ни бѣше Севлиево, Острецъ, Юмука, Каллоферския манастиръ, Тѣжа, Севлиево.

На този день въ „Боаза“ по пѣтя ни за Балкана се празнува революционния подвигъ на възстаналитѣ въ Севлиево, Крѣвеникъ, Батошево, Столтѣ, Стокитѣ и Ново-село възстанници срещу турския башибозукъ.

Слънцето едва се дигна на една копраля и гѣмжило отъ хора запѣплѣ отъ близкитѣ села къмъ „Боаза“, тѣй се наричаше мѣстността, въ която се срещнали възстанниците и башибозукътъ въ този край.

Слънце и прахъ по шосето се носѣше рано сутринѣта и ни покриваше съ каленъ потъ. По пѣтя ни стигаха дузини хора, качили се въ отобуси, каруци и пешъ. Пристигаме въ „Боаза“. Малка полянка край рѣката отъ дветѣ страни, на нея хълмисти баири. На мѣста покрити съ гора, а повечето оголѣли отъ пороитѣ и бравата. Въ срѣдата на поляната е издига бѣлъ голѣмъ паметникъ, около който се събрали вече много хора. „Туриститѣ пристигатъ“, бѣше общия повикъ на събралото се множество. За мигъ се забрави онази героична епопея, за да се посрещнатъ съ „добре дошли“ младитѣ и увѣрени пешеходци, които

бѣха проточили една дълга верига на веселие по прашното шосе.

Следъ малко всичко се разквартирува кой кждето намѣри по близкитѣ поляни и храсталаци, за да вземемъ и ние участие съ присѣтствието си въ празненството. Тукъ протекоха нѣколко часа, прекарани въ официална и неофициална частъ за младитѣ туристи. Часътъ е вече два следъ обѣдъ, трѣбваше да потеглимъ за с. Острецъ. Всички станаха и потекоха като рѣка по шосето за Острецъ. Вървиме и ние съ Недевъ и слушаме възторзи, критики и хуморески за Балкана За силни и слаби. За голѣми раници и малки. Криви и прави пѣтища, еделвайсъ, ски и др. такива.

Навлизаме вече въ селото. По високо стърчатъ училището и църквата. Групата ни се отправи за него, тукъ ще спимъ. Хубавъ слънчевъ залѣзъ се прощаваше съ нашитѣ туристи. Въ определеното време по войнишки, вечерѣта всичко за спа, за да стане на следната сутринъ въ 5 часа. На заранѣта всички трѣгнахме. Течението на „Видима“ е красивъ пѣтъ, но е за повечето непознатъ. Успоредно съ рѣката върви пѣтека, която на мѣста се прѣсича отъ рѣката. Нашата група имаше хубаво настроение въ този день на необикновено веселие. Нѣкои като скачаха по камѣнитѣ напѣлниха не само обувцата си, но и гацитѣ си съ вода. После сушене и смѣхъ. Нетърпеливия нагонъ на ученицитѣ да стигнатъ по-скоро върха, ни заставяха да викаме често „бавно“. А рѣката лѣкатушно ни водѣше все нгоре. Тукъ рѣдко проблѣсватъ слънчеви лѣчи въ нѣкой завой или полянка. Предъ насъ се изправяха заснѣ жени още високитѣ Старопланински върхове. Ето го Юмука, Свѣтятъ и нашитѣ очи окжпани отъ бистрата като сълза рѣка. Съ горитѣ ние се прощаваме. Колко хубави бѣха тѣ по нашия изминатъ пѣтъ. Сега хоризонта ни е по-широкъ: синьо небе, само слънцето блѣсти

Преспи по Балкана

снимка Ст. Ангеловъ

като разтопенъ металъ срѣдъ него, а на долу равна ширъ отъ хълмове и гори по цѣлия Севлиевски балканъ. Планинското слънце започна и насъ да гори. Мажете „Нивеа“, се обажда нѣкой отъ ученицитѣ. Изкачване стръмно. Потъ протече изъ крачолитѣ на по-слабитѣ туристи. Съдай, се разнесе гласъ по дългата редица. И всички раници се стовариха на зелената поляна. Още 2—3 часа и ние сме въ заслона на „Юмрукъ-чалъ“.

На помощъ на загубенитѣ ни сили излѣзоха всички лакомства отъ раницитѣ. Следъ половинъ часъ пукане на челюсти и клокочене на манерки, групата отново намѣсти раницитѣ си и потегли на горе.

Тукъ пътятъ бѣше необикновено красивъ, когато пресичахме преспи за да хванемъ наново пѣтеката, която се виеше успоредно съ билото. „Прѣспа“ викатъ първитѣ и набиватъ здраво крака въ снѣга, за да направятъ пѣтека на следъшитѣ. На долу по преспата съ километри бѣга всѣко откъснато парче снѣгъ. Внимавай, който се отърве ще го последва. Ето още единъ завой и предъ нашитѣ очи се точи като коприна голѣмото прѣскало високо нѣколко десетки метри. Слънчевитѣ лъчи багрятъ този коприненъ поясъ съ небесната джга и му предаватъ още по-приказенъ характеръ. Стари, озѣбени скали слизатъ

стръмно на долу, за да образуватъ едно страховтно дъно наречено „Пещитѣ“. Тукъ сж още севернитѣ склонове на Балкана. Нашата група е подпрѣла раници и гледа дълго тази картина, като непознатъ за нея храмъ. Щомъ като „Пещитѣ“ въ планината е толкова красивъ, какъвъ ли ще е рая. Искаме да видимъ по-скоро рая. И групата потегли за заслона на „Юмрукъ-чалъ“ още по-бързо. Когато изкачихме билото и напълнихме самия заслонъ съ раници, една голѣма група се разположи по размекналия снѣгъ по липса на мѣсто, като бежанци. Други решиха да се качатъ на върха „Юмрукъ-чалъ“. Колкото и странно да бѣше, имаше ученици, които газѣха боси изъ снѣга. Други съ сандали и царвули сжщо бѣха мокри, а пѣкъ у нѣкои и гласъ не бѣше останалъ. Наистина чудно чудно бѣше всичко това, но въ очитѣ на всички горѣше пламъка и възторга на планината. Времето напредваше. Следъ малко престой и похапване, потеглихме отново за „Калоферския манастиръ“, кждето трѣбваше да нощуваме втората вечеръ.

Отначало слизането ни се видѣ, че ще ни заведе съ свѣтло въ манастиря, но и тоя пътъ се излѣгахме. Никой отъ насъ не бѣше минавалъ този пътъ и не знаеше разстоянието колко е.

Слънцето превалаше изпращайки по-

следниятъ свои лъчи като освѣтяваше виолетовитѣ скали на друга една яма въ Калоферския балканъ, наречена „Джендемъ“. Какви чудновати имена на толкова красиви мѣста! Хубава майска вечеръ се разливаше съ ароматенъ планински дъхъ по небето и земята. Подъ краката ни висока мека трева като килимъ изпъстрена съ сини минзухари. Всичко е приятелски настроено. Предъ насъ изкочи заякъ. Никой не хвърли камъкъ подире му. Всички се любувахме на широката панорама отъ разнообразни изгледи всрѣдъ вечерната тишина, на красивия залѣзъ на планината на многото водопади и на цѣлия юженъ балканъ. Тукъ бѣхме истински туристи. Само човѣци. И сигурно се намирахме между рая и джендема. Нашата пѣтека продължаваше да ни води все по-надолу и да ни разкрива все по-нови картини, ето и най-хубавата „Калоферския водопадъ“. Водата на този водопадъ пада отъ 120 метра, за да потече отново въ бистъръ планински потокъ. Ние пожелаваме на всѣки да го види. Тукъ е рая, пояснява колелата Недевъ на ученицитѣ. На тази поляна калоферскитѣ туристи ще строятъ хижата си. А онова що виждате надолу е Калоферския джендемъ. Тукъ срѣдъ рая, където бѣхме спрѣли, е цѣфнала много иглика. Очитѣ ни се отправятъ пакъ къмъ водопада. Колко е красивъ той! На нѣкои главитѣ натежаха отъ мисли. Тѣ си представятъ тукъ въ ранно детство е закърменъ великия поетъ Ботевъ, въ този Балканъ посрѣдъ Раятъ и Джендема. Майска вечеръ. Луната се показва надъ величествения Балканъ. Лекъ топълъ вѣтръ повѣя. Гората зашумя. Въ жилитѣ на всички нахлу на нова кръвъ. И дългата редица отъ 130 млади хора, като единъ подзеха „Живъ е той“.

Никой сега не чувствува умората, убитѣ и боси крака, както и тежкитѣ раници. Наистина леко е на душата и тѣлото при толкова хубаво настроение. Когато луната се скриеше задъ нѣкои връхъ, тогава излизаха на помощъ всички фенерчета. А по дългата редица вър-

вейки единъ следъ другъ се предаваше много веселото и често придружено съ смѣхъ „Пази се камъкъ“, „Стрѣмно“, „дърво“, „коприва“ и т. н. Най-последигаме въ дерето — рѣка. Тукъ нищо не се вижда. Като свещенодействие светятъ само малки фенерчета. Рѣката е буйна и не може да се мине. Една група енергични момчета се заеха съ понтонната работа и построиха на бързо мостъ отъ две дървета сложени по камънитѣ. Други двама отъ двѣтѣ страни на моста държаха вжже, което служеше за парапетъ. Подъ редъ всѣкой трѣбваше да мине по този мостъ. Тукъ удивление и страхъ бѣха смѣсени да не се падне въ водата, или събори моста. За това всѣкой викаше „напреко стѣпвай да не съборишъ моста“ придържайки се единъ къмъ другъ. И тукъ нощната картина бѣше единъ пѣтъ преживѣна. Тя не можеше да се повтори. Общото напрежение и чудната гледка между толкова хора ни освободи и този пѣтъ отъ умора.

Пжтувайки по-нататтъкъ ние искахме да свѣтне предъ нашитѣ очи „Калоферския“ манастиръ. Срѣдъ нощъ е. Нощната дрѣмка натежа повече отъ раницата. На повечето имъ се спи. Стигаме до една кошара. Излѣзе единъ старецъ, когото попитахме близо ли е Калоферския манастиръ. „Единъ хвърлей и вие ще слезете въ него“ бѣше отговора му. Докато пристигнемъ въ манастиря изминахме доста километри и това ни зачуди какъвъ бѣше този „хвърлей“ слизайки сънливо по скалистия сипей. Ето и самия манастиръ. Нищо не свѣти. Часътъ е сега единъ презъ нощта. Нашитѣ овчари, които дойдоха да ни преведътъ по направо, ни посочиха ученическитѣ лѣтовища до манастиря за по-широко и удобно приспиване, вмѣсто манастиря. Тѣ отстоятъ само на нѣколко крачки отъ самия манастиръ. Тукъ всичко се разквартирува бързо. Уморената група отъ дългия пѣтъ и много впечатления заспа веднага за да си почине и събере нсви сили. Групата ни на следния день остана тукъ. Сутринтъ се извадиха много работи отъ дѣното на раницитѣ за да

Върволица по прѣспитѣ

Снимка Ст. Ангеловъ

се събератъ нови сили за следния день. Следъ обѣдъ нѣкои посетиха и Каловъ феръ. На другата заранъ изкачихме на ново Балкана. И тукъ на много мѣста нашата група имаше моменти, които нѣма да забравя. Рѣдко удоволствие бѣше

тсва минаване на прѣспитѣ подъ „Параджикъ-чалъ“. Дълги редици се нижеха като змия по снѣга, преминавайки билото на планината. Вечерта превалихме въ хижа „Тѣжа“ за да се отправимъ на другия день пакъ за Севлиево.

ЕДЕЛВАЙСЪ

Въ пустинната и дива голота на върховетъ
Где нѣма признакъ за животъ,
Тамъ где мълчание цари презъ вѣковетъ,
Цвѣтишъ самотно ти, любимо цвѣте.

Доволно ти цвѣтишъ, макаръ въ
осамотение;
Ти първо виждашъ първитѣ зари,
И залѣзитѣ, гаснѣщи въ чудно умиление,
Приветствашъ ги — въ безкрая синѣ!

Защо ли тазъ сждба на дива самота —
На най-прекрасното отъ вси цвѣтя? —
Защо ли тази благородна бледина?
Това смирение — това уединение?

Н. Кълева

Ив. Вълчановъ

Пладне подъ Балкана

КОГАТО ЦВЪТЯТЪ ЛЮЛЯЦИТЪ

Д. ТИШИНЪ

Градъ Котелъ е забележителенъ не само като люлка на велики български синове, не само по чистоплътното си население и не само съ прочутитъ си извори. Еднакво забележителенъ е той и съ красивата си и животворна природа, що го заобикаля. Малцина, обаче, сж турститъ, посетили Котелъ, които се сѣтили да излѣзатъ задъ ридоветъ, които го заобикалятъ. Ала излѣзатъ ли еднажъ, видятъ ли красивитъ му девствени гори, съ кристални поточета срѣдъ тѣхъ, изпѣстренитъ съ цвѣта и билки поляни, тайнственитъ и примамливи пещери — никога презъ живота си не ще ги забравятъ.

Хубавъ майски день. Не се вижда нито едно облаче по небето Изгрѣващото слънце ни свари въ мѣстността „Урушкитъ стени“, на пѣтъ за „Злостенъ“.

Отправляме се по пѣтека нагоре по стрѣменъ, гористъ масивъ. Гората е раззеленена. Изъ шубрацитъ нѣжно надничатъ цвѣтчета на иглики, теменуги, кукурякъ. Въздухътъ благоухае на горски цвѣта и разцѣфнали череши.

Следъ десетина минути сме на плато съ разположени срѣдъ него цѣло село каракачански колиби.

Селището, състоящо се отъ отровърхи колиби, изплетени отъ шубраци, покрити съ папратъ, съ димящи огньове предъ входоветъ имъ, съ метнати върху върлини прѣсни овчи кожи, солено месо или парцали, напомня за епохата преди много, много вѣкове . . .

Излизаме на старъ, издълбанъ отъ поритъ пѣтъ. По него кола мѣчно може да мине. Пѣтътъ води ту презъ гжсти лѣсове, ту презъ малки поляни, покрити съ горски билки, съ прѣснати тукъ-таме букети висока папратъ край нѣкоя самотна круша, киселица или череша. Скоро пѣтътъ навлиза въ склона на стрѣменъ масивъ. Долу, дълбоко презъ храститъ и разцѣвналитъ люляци, се бѣ-

лѣятъ водитъ на поточе. Надъ пѣтя се простира смѣсена гора. Предъ насъ се врѣзва въ поточето скалистъ масивъ, отъ тритъ страни много стрѣменъ — истинска крепостъ. До него се отива отъ източната страна, край която води и пѣтя. Масива се нарича „Калето“. Излизаме на него. Отъ тритъ стрѣмни страни има останки отъ зидове. Навсѣкжде по масива се виждатъ хоросанъ и парчета тухли. На едно мѣсто има нѣщо като кладенецъ. Преди много вѣкове тукъ сж живѣли хора. Може би, тукъ се е издигала резиденцията на царъ или на великъ боляринъ. А може би, е било и крепостъ. Отъ тукъ двестъ души могатъ спрѣ хиляди пѣлчица.

Слизаме на пѣтя, който прави дълбоко впечатление. Издълбанъ е въ скали. Удобенъ е. Запазенъ е само на едно протежение отъ 200 метра.

По единъ долъ излизаме при пещера. Мѣчно е да се предположи сществуването ѝ, тѣй като теренътъ около нея не е скалистъ. Входътъ за пещерата е малъкъ. Влизаме пѣлзишкомъ. Вътре е сухо. Пещерата има нѣколко разклонения. Поемаме по едно отъ тѣхъ. Таванътъ стои низко. Изправенъ човѣкъ не може да върви. Отправлямъ свѣтлицата на фенерчето и изъ нѣкои жгли виждамъ множество прилепи.

Следъ кжсъ ходъ изъ гората излизаме на поляни. Нѣколко стада овце сж се лѣснали на паша. Пастиритъ сж каракачански.

Предъ насъ се издига тайнственъ балкапъ, прорѣзанъ съ дълбоки долове, съ еисоки масиви, навсѣкжде покритъ съ вѣковна гора. Това е „Хайдутъ Върбанъ“. Името е, наистина страшно, но мѣстността е още по-страховита и тайнсвена.

Навлизаме въ девствена букова гора. Неусѣтно се изправляме предъ фуниобразна пропасть. Невнимателно да върви човѣкъ би падналъ въ нея, защото само

Котленският Балканъ

стъ 2—3 крачки може да се забележи. Бъ тази пропастъ се крие пещерата „Ледникътъ“.

Минаваме поляни, китни горички. Слизаме въ малко балканско поточе. Течението ни отвежда въ подножието на голѣмъ масивъ. Поточето навлиза въ скали. После стръмно се спуща въ скалитѣ отъ шеметна височина. Слизаме по закрепени, по издатинитѣ въ скалата, не-скастрени дървета. Въ единъ жгълъ на малка полутъмна зала въ скалитѣ, водата навлиза въ дупка. Отъ тукъ нататъкъ поточето е вече подземно. Който има куражъ може да проследи още малко течението му, когато, обаче, е пресъхнало. Сега само най-сърдцатиятъ, съ рискъ да се удави, би могълъ да стори това. Още въ Котелъ бѣхъ решилъ да бѣда единъ отъ най-смѣлитѣ и си бѣхъ взелъ дрехи за пресъбличане. Увѣрявайки другаритѣ си, че само ще надникна въ дупката, въ която навлиза водата, съ електрическото фенерче въ ржка се надвесихъ надъ нея. Фенерчето освѣтли малка издатина, не по дълбока отъ 1¼ метъръ, върху която пада водата. Хванахъ се за едно отъ многото дървета натуряни въ пото-

чето, стисналъ съ жби фенерчето, просвѣтихъ се и стѣпихъ на издатината. Водата ме залѣ. Надъ водата ми остана само главата. Пространството между водата и скалата надъ нея бѣ много малко. Притиснахъ се въ едно кѣтче на издатината, кѣдето водата плискаше по-малко. Дишаше се мъчно. Успокоихъ другаритѣ си, които се бѣха надвесили надъ мене. Пристѣпихъ напредъ предпазливо. Влѣзохъ въ голѣма тъмна зала и, о, чудо! Поточето си тече спокойно край стената. Таванътъ и стенитѣ сж украсени съ непобутнати отъ човѣшчка ржка сталактити и сталагмити. Върху стенитѣ сж прилепнати сѣщински колони. Тѣхнитѣ капитоли сж украсени най-различно. Ето лотосови листа, тамъ — листа на папратъ, — на иглика, другаде пѣпки на роза и пр. Сякашъ, че тукъ сж работили десятки най-изкусни ваятели.

Присягамъ да си отчупя нѣщо за споменъ. Съвѣстѣта ми, обаче, не дава. Нима трѣбва да извърша свѣтотатство въ този храмъ! Нима азъ съмъ по-простъ отъ най-простия каракачинъ, който десятки пѣти е влизалъ може би, тукъ, благоговейно е гледалъ приказнитѣ кра-

соти и е надвилъ съблазънѣта да си отчупи нѣщо. Не! И ржката ми на мѣсто да отчупи почва да „милва“ художественитѣ произведения на природата. Отправямъ свѣтлината на фенерчето къмъ поточето. Водата се губи въ дупки въ скалата. Задъ нея колко ли по-чудни зали се криятъ! За жалость никой не е могълъ да се промъкне, да види и ни каже. Виръ вода съмъ станалъ и жбнитѣ ми почватъ да тракатъ. Бѣгло разглеждамъ стѣпала, площадки, малки зали, покрити съ най-чудни украшения и поемамъ къмъ изхода.

Излизането на бѣше тъй леко, както предполагахъ. Трѣбваше да ме издърпатъ съ вѣже изъ водата. И какъ успѣхъ да изтрая $\frac{3}{4}$ минути въ водата — безъ да дишамъ — чудя се.

Следъ 5 минути бѣхъ на поляната, на слънце, обладанъ отъ възхищение, забравилъ неприятната баня и натѣртени-тѣ си меса.

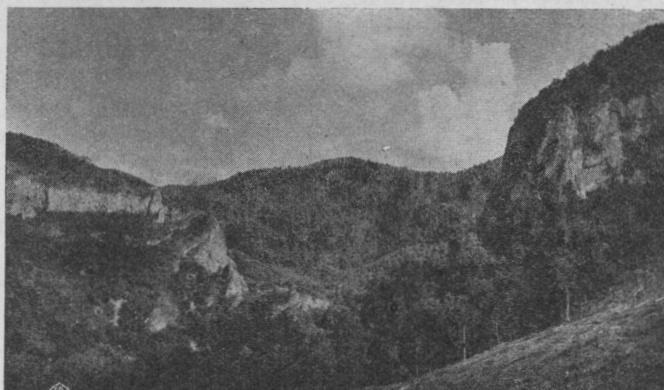
Сега трѣбваше да отидемъ на сѣщинския „Злостенъ“. Наобѣдвали се, поемаме презъ полянитѣ. Отъ „Калето“ до „Остенъ“ мѣстността се издига полегато. „Злостенъ“ е най-високата точка. Североизточната му страна е много стрѣмна. Отъ билото на „Злостенъ“ се открива незабравима гледка. Цѣлото хълмисто Герлово, съ Камчия посрѣдъ него, се открива като дланъ. Отъ тукъ се вижда и не малка частъ отъ „Тузлуктъ“. Сѣдаме да се любуваме на при-

казната картина предъ насъ. Лазурно-синьото небе, необятната хълмиста земя на Герловото, покрита съ зеленина, сребристата лента на Камчия съ върбитѣ край нея, стадата биволи въ водата, бѣлитѣ букети — разцѣфнали овошки срѣдъ нивитѣ, малкитѣ селца, хвъркащитѣ край насъ птички и миризмата на иглики, теменуги и люлякъ — ни упо-яватъ. Чувствуваме се, че сме не на земята, а въ другъ далеченъ миръ. Прекрасивъ и по-опияняващъ и отъ снѣщата за библейския рай.

Отъ тукъ надолу склонътъ е покритъ съ люляка, сега разцѣфнала. Погледнатъ отъ височинитѣ, красотата на склона не може да се опише. Сини цвѣтове единъ до другъ, изъ тѣхъ се подаватъ зелени листа, тукъ-таме се бѣлѣятъ букети разцѣфналъ хростовиденъ бѣзъ, а кждето се види земята, зелена трева и жълтитѣ цвѣтове на игликата милватъ окою. Безброй пчели хвъркатъ отъ цвѣтъ на цвѣтъ, множество птици летятъ надъ тази естествена, несравнима по красотата си градина.

— — — — —

Изъ люляцитѣ намираме мѣсто за слизане. Нѣщо като пжтека. Стрѣмна е, покрита съ дребни камъни. Да се върви по нея не може. Краката затѣватъ въ камънитѣ и тѣ се свличатъ заедно съ товара си. Хлѣзгаме се, ловейки се отъ храстъ за храстъ, за да не паднемъ.

Мѣстността „Злостенъ“

Изминали люляцитѣ, навлиземе въ вѣковна букова гора.

Масива срещу „Злостенъ“ крие чудни красоти и изненади. Множество девствени пещери се криятъ изъ него. И за тѣхъ се мѣлвѣли най-чудни легенди. На най-високата точка на масива, при нѣкакъвъ камѣкъ, всѣка година на Спасов-

день се събирали детяски турци отъ цѣло Герлово да се молятъ.

Сѣнката отъ закриващето се слѣнце отъ „Злостенъ“ се спуща надъ поточето. Издига се по насрещния масивъ. И когато достига половината му височина, поемаме назадъ къмъ Котелъ.

СПОМЕНЪ ОТЪ МИНАЛОТО

Н. Н. ДИПЧИКОВЪ

Едва ли нѣкога ще изчезне отъ паметта ми първиятъ ми излетъ. Като момче на 14—15 години.

Спомнямъ си, а като че ли и сега слушамъ сигналитѣ давани съ рупора (тогава така бѣше на мода), съ които подканваха за по-бързо пригласяване и отзоваване на опредѣбеното за събиране мѣсто.

Бѣше 10 часътъ вечерята срещу Великденъ 1921 год. Групата потегли бавно по прашното шосе Севлиево—Троянъ.

Излизаме надъ единъ баиръ отъ кждето се виждаше с. Врабево. Селската църква свѣтѣше и тукъ продължаваше църковната служба. Стремимъ се къмъ селото, а то като че ли стои на едно мѣсто, докато при изгрѣвъ слѣнце пристигаме. Хубаво, спретнато и чисто селце. Хората празнично облѣчени ни посрещнаха и поздравляваха съ Възкресение Христово.

Презъ селата Доброданъ, Дълбокъ-долъ и Борима, на другия день вече по обѣдъ бѣхме на пещерата при с. Голѣма-Желѣзна, Троянско.

Виденото въ тая пещера не се подава на описание. Необходимо е човѣкъ да бже тамъ, за да се любува отъ близо

на тая красота. Следъ единъ престой продължихме презъ с. Микре за гр. Ловечъ, а отъ тамъ за Деветашкитѣ пещери, които бѣха и последната ни цель, като че ли providението ни наказваше за гдето бѣхме напуснали домоветѣ си презъ тия празници. Р. Осъмъ бѣше при дошла и едвамъ съ голѣма мъжа я прегазихме, защото тукъ и на близо нѣма мостове, за да се доберемъ до пещеритѣ.

И въ тѣзи пещери, както и въ тоя при с. Голѣма-Желѣзна сѣщата красота. И тукъ великия майсторъ—природата е вложилъ своето изкуство и разбиране. Нѣмаше, обаче, повече време за съзерцание, защото излѣзе буря, започна да гърми и трѣбваше бѣгомъ да се доберемъ до с. Деветаки, за да избѣгнемъ неприятността да бждемъ измокрени.

Въ с. Деветаки хората, по приветливи и по-гостоприемни, ни посрещнаха и настанаха въ училището си. Никога въ живота си не съмъ спалъ така добре, както на дѣскитѣ въ скромното Деветашко училище и не вѣрвамъ този блаженъ сънъ да се повтори.

Сутринта следъ тази хубава почивка отново продължихме пътя си, обаче, този път бѣше къмъ родния край, кждето ни очакваха.

ЧОВЪКЪТЪ И ПЛАНИНАТА

СТ. ПОПОВЪ

(Продължение и край).

Инфлацията след войната засегна не само стойността на монети и разруши не само натрупани материални богатства. Тя засегна смъртоносно преди всичко идейния капитал, оставен ни от миналата епоха, който ни бѣ направил галени деца на една самоувървеност, не струваща нищо предъ буритѣ, които връхлетѣха върху насъ. И бѣ, и е заблуда да се вѣрва, че възстановяването на стопанскитѣ блага и богатства ще върне човѣчеството отново къмъ неговото земно щастие и ще донесе разцвѣтъ тамъ, където сега стърчатъ руини. Искаше се една нова вѣра, която да сгрѣе сърдцата, искаше се погледитѣ да бждатъ дигнати молитвено къмъ небото и да намѣрятъ опора въ нѣщо извънфизично, нѣщо, което времето и неговитѣ разрушения не могатъ да засѣгнатъ, а то да остава вѣчно мимо всичкитѣ капризи на човѣшката съдба.

И човѣчеството въ тази епоха на преоценки отново се озърна за забравенитѣ духовни и нравствени ценности, които бѣха вѣчни и стояха винаги извънъ спороветѣ и измамитѣ на човѣшката мисль. То потърси опора въ идеи и представи, които можеха да му върнатъ вѣрата въ живота, въ вѣчното и надчовѣшкото, които можеха да утратятъ мимо всичкитѣ мимолетности на съдбата и нейнитѣ подигравки.

Къде можеше да намѣри човѣчеството тия възкрѣснали ценности, ако не въ паметниците на своето творчество. Но и къде можеше да възпита забравения и изпадналь вкусъ къмъ тѣхъ, следъ като за дълго време бѣ обърнало лицето си отъ нематериалната красота и бѣ държало душата си гладна?

И тукъ се случи чудото, което благодаримъ на нашитѣ планини.

Въ тѣхния мълчаливъ, затворенъ и оправдано самоувървенъ свѣтъ, човѣчеството видѣ, че има сили и образи, кои-

то надживѣватъ самата вѣчностъ, че свѣтътъ на идентѣ — които то насмѣшливо бѣ отрекло — крие въ себе си загадката на вѣчността, и че отъ тамъ може да се получатъ сили и упования за новъ животъ.

Тамъ горе, човѣцитѣ смирено наведоха глаза и поискаха да получатъ благословията на този свѣтъ на красота и съвършенство, край неговия огнь да стоплятъ измръзналата си душа и вѣра.

Единъ свѣтъ безспоренъ, съвършенъ, спокоенъ и неразклатимъ отъ собствентѣ си бури стоеше предъ насъ и бѣ въпросъ само да навлѣземъ въ неговитѣ чертози, за да получимъ великата поука на миросъзданието, чиято загадка стои сътворена и разкрита предъ всички виждащи очи.

Планината като материя бѣ нищо за насъ; но планината като образъ на единъ мечтанъ свѣтъ, въ който ние трѣбваше да избѣгаме, за да намѣримъ отново себе си, възкрѣснали въ упованието на една нова мощъ и право, тази планина наистина можеше да върне ограбеното щастие на човѣчеството и да се убедимъ, че вънъ отъ човѣшкото съмнение и вънъ отъ неговата научна критика и оспореностъ, стои единъ увѣренъ и оправданъ въ себе си свѣтъ, който нехае за суетнитѣ и преходни тревоги на човѣчеството.

П л а н и н а т а !

Сега едва разбрахме ние какво значи този чуденъ свѣтъ на образи и символи, въ който ние залутани търсѣхме извора на вѣчния животъ и вѣчната истина.

Сега едва открихме ние свѣта на истинскитѣ ценности и трайната свѣтовна слава, където и най-дребното е велико въ своето предопредѣление да служи на простата идея, да бжде красиво.

И едва сега ние почувствувахме, че има и други пътѣ къмъ щастие, който не води презъ ползата и техническия про-

гресъ, а извежда духа къмъ висинитѣ на неземно тържество.

На правия пътъ ли сме?

Планинарътъ, другиятъ планинаръ, за който започвамъ сега да разказвамъ, на отрича науката, и не отрича прогреса. Той отрича само, че тѣ могатъ единствени да направятъ хората щастливи. Той отрича, че принижаването на духовнитѣ ценности и заложи въ човѣка трѣбва да се обърнатъ на пазаренъ артикулъ, който да има нѣкаква борсова цена. Той отрича, че на този свѣтъ може да се живѣе само съ материалнитѣ изгоди и ползи, само съ удовлетворената плътъ и механическото благосъстояние.

Планинарътъ — който може да бѣде мистикъ, романтикъ, пантеистъ — съ една дума, който въ планината вижда, респектира и обожаватъ не мъртвата материя и нейнитѣ физични тайни, а висшата красота и живѣещиятъ тамъ духъ на цѣлата вселена, открояващъ ни се всѣки мигъ животъ на този чуденъ миръ, изразява възторга и вѣрата си въ божественитѣ начала, които движатъ този миръ и владѣятъ съ една чудна хармония и съвършенство надъ неговия животъ.

Този планинаръ действително вижда въ планината въодушевления свой приятелъ или противникъ, съ когото го свързва приятелска дружба или страховита борба. Той вижда въ скалитѣ не градуситѣ на тѣхнитѣ отведи, а тъмната заплаха на сѣдбата, която винаги поставя прѣчки на човѣшкия духъ, за да го възведе после върху трона на най-големото тържество. Той вижда въ цвѣтия не смъртната материя на нѣкакви растения, красиви нагледъ, а усмивкитѣ на планината, съ която тя има обичай да поздравлява своитѣ приятели. Въ играта на облацитѣ той вижда не сложното небесно явление, дължащо се на невѣодушевени причини, а красивата игра и забава на тѣзи небесни любимки, които се раждатъ и изчезватъ безъ никакъвъ видимъ смисълъ, може би за да утвърдятъ върховния смисълъ на битието.

Въ тъмнитѣ води на езерото и въ рева на бурята той не открива само

безидейния капризъ на времето, а настрояването на една природа, която тачи повелитѣ на собствения си животъ.

Той открива и се мъчи да разкрие езика на планината: този езикъ, който не му доказва, а му разказва; който го спиянява, вмѣсто да го убеждава и който вълнува духа му съ безбръжнитѣ широти на своя размахъ, познаващъ и признаващъ само законитѣ на вѣчността.

Въ цѣлата игра на планинския животъ той се очудва не на нѣкакво случайно обясними явления, а на вътрешния смисълъ, който съпътства всѣка тѣхна проява. Той свиква да разбира единъ свѣтъ, който служи не на себе си, а на върховната идея и повеля да бѣде красивъ и вѣренъ, суровъ и нѣженъ, тихъ и бушуващъ, самотенъ и общуващъ съ всичкитѣ елементи на всемира, единъ свѣтъ, който не крие нито своя произходъ, нито своята сѣдба, но именно съ това равнодушие къмъ своята орисъ убеждава въ вѣчността

Може да се случи, щото планинарътъ да търси своя Богъ въ планината. Той ще го намѣри тамъ въ всѣки кътъ, където невидимо горятъ кандилата на една неземна религия, ще го открие на всѣки връхъ, където всѣка сутринъ се отслужва истинската божествена служба въ пламъка на зарята. Може да е така, че този планинаръ да е заразенъ отъ романтизма на своето „отвѣдъ“ — смирено той ще намѣри синьото цвѣте на своята вѣра въ безсмъртието, израсло върху всѣки склонъ на планинското царство да му нашепва за неговия истински животъ.

Може да се случи планинарътъ да е пантеистъ — тогава той ще види въ всѣко дихание на планината изразъ на една душа, която невидимо дава животъ на всичко, което го заобикаля. Една примитивна идея го води въ планината — но тамъ той намира съвършенното ѣ осмъществяване, защото не се иска нито въображение, нито наивностъ, за да видимъ, какъ въ планината всичко живѣе и защита своя Богъ.

Може всичко да се случи съ този планинар, който е отрекъл материалистичното начало и не може да се задоволи съ сухитъ объяснения на една наука, която не може да му разправи най-големата тайна: какъ човѣкътъ може да изживѣе самия свѣтъ.

Или, може би, безплътния образъ на красотата го води въ планината, за да се възхищава и радва на това божествено творение, което не пита за своя произходъ и за своя жизненъ пътъ, а грѣе въ една безгрижна красота, носейки смисъла на съществуването не като надписъ и не като постижимо откровение, а именно като символъ на всѣко безсмислие.

Но може най-после човѣкътъ да опита силата и здравината на своя духъ, които да мѣри не съ преходнитъ случки на ежедневието, а съ упоритостта на планината, която брани своитъ предѣли. Тогава планинарътъ ще се види наследникъ на онази традиция, която направи човѣчеството гордъ притежателъ на свѣта и му дари щастieto било на откривателя или на победителя.

Както и да си мисли този планинаръ своя партньоръ — планината — стига да я гледа съ очитъ на търсещата вѣра, той ще намѣри въ нея утвърждение на божественото начало, което единствено дава блаженство на смъртнитъ.

„Наивна илюзия!“ — чувамъ да подхвърля нѣкой. „Безценна илюзия предъ провѣрената истина на сигурното научно познание, което не вѣрва и не предполага, а знае и открива“.

или пъкъ: „Беглецъ предъ истинския и действителенъ животъ, който иска да го измами съ сънища и мечти, които никого не ще ползватъ. Несчастенъ фантазьоръ, който нѣма силата да се бори съ живота, а търси съ вѣра да изкупи безсилието си“.

Тѣзи и подобни критики звучатъ много увѣрено и привидно правдиво.

Действително, нѣма нищо по-увѣрено и самодоволно отъ сигурността на трезвия рационалистъ, който презира духовното опияние и гради само върху опитаното провѣреното, доказаното. За

него всѣко посягане извънъ границитъ на нематериалното, непозитивното е равносилно съ примитивенъ идеализмъ, който идеализира тамъ, където не може да проникне и хипостазира съ едно болно въображение винаги, когато не може да разбере и открие.

И нѣма нищо по-привлѣкателно и убедително отъ фигурата на борецъ въ реалния животъ, който побеждава прѣчка следъ прѣчка, за какво? — за да натрупа материални блага и си осигури едно преживѣване, въ което никога не позволява да навлѣзе смущението отъ крайния въпросъ предъ прага на истинския край: за какво бѣ всичко това? кой бѣ смисъла на моя земенъ пътъ.

Но ние доживѣхме и днитъ, когато нѣмаше нищо по-жалко отъ самоизмания се по пътя на човѣшкото щастие поклонникъ на положителното знание, който безпомощно чупѣше рѣце предъ ударитъ на съдбата, която се стовари върху човѣци не автомати, а хора съ души, нерви и сърдца и разби надежди и упования. Ние доживѣхме днитъ, когато всички инстинктивно обърнаха лице къмъ нѣщо по-силно и по-могъще, нѣщо надчовѣшко, незасегнато отъ страшната катастрофа и невъзбуждащо излишно отчаяние, което да бжде милостивъ покровителъ и вѣренъ съюзникъ презъ буритъ на живота.

И ние можемъ да бждемъ щастливи, че въ такива именно дни на всеобщо нещастие и обезценяване на временнитъ кумири, се намѣриха хора, които ни посочиха свѣтлия образъ на планинитъ, незасегнати отъ общия упадѣкъ, въ които слънцето свѣтѣше все така свѣтло и топло, цвѣтята цвѣтѣха все така красиви и обични и въ които върховетъ гледаха съ погледа на безразличната вѣчност къмъ хаоса на човѣшката суета, защото вчера сж били такива, каквито ги виждаме днесъ и каквито — мимо стихията на съдбата — ще бждатъ и утре.

Въ пълната смисълъ на думата нашето спасение въ днитъ на най-големата духовна криза дойде отъ планината и тамъ започна възродения животъ на ед-

на нова вѣра, нова нравственост и ново човѣчество, което се научи да зачита истинските богатства на вѣчността, а не краткотрайните и недостойните на материалното битие.

Единъ день, когато се пише историята на нашитѣ години, на планинарството като идея и проява ще се отреди — въ това можемъ да бждемъ сигурни! — почетното мѣсто на спасителъ не на даденъ строй и дадено общество, не на безценните и ниски човѣшки притежания, а на цѣлата наша култура, чийто залѣзъ бѣ започналъ отъ собственото ѣ отрицание и духовно изпраждане на истинските, възвишени и дълговѣчни ценности на човѣшкия духъ.

И тогава приказката за човѣка, който въ най-тежките часове на своя земенъ пътъ е отправилъ очи къмъ просторитѣ и лазура на планинитѣ — не за да отвърне лице отъ живота, а да почерпи нови сили отъ извора на вѣчността — и тамъ е прочелъ своята трогателна молитва за новъ животъ, извоюванъ съ вътрешно надмогване и упование, тази хубава приказка ще звучи още по-велико и по-сърдечно, защото ще бжде приказката на вѣчния човѣшки образъ, който и презъ най-големитѣ страдания и изпитания не се е побоялъ да даде доказателства за своята вѣра и почитъ къмъ вѣчното, красивото и съвършенното, съ която вѣра той насмѣшливо и храбро устоява на всички изпитания, и за своя безсмъртенъ стремежъ къмъ висинитѣ на духа си и неговиятъ вѣченъ пламъкъ за истина и величие.

Така, предъ нашитѣ очи днешниятъ планинаръ, който си дава смѣтка за духовното съдържание на своята дейностъ въ планината, израства като човѣкътъ, който прави безстрашния опитъ — слизайки отъ планината въ града, а не оставяйки като отшелникъ въ нея — да превъзмогне още веднажъ своята земна орисъ и да остави задъ себе си следитѣ не само на едно материално творчество, но и на духовенъ градежъ.

И затова за този планинаръ, партньорътъ въ неговия животъ изъ висинитѣ —

планината, не е бездушния теренъ за спортни екскурзии и мъртвия свѣтъ на разнообразни и студено-красиви декори, нито голѣмата амбулатория за здраве и евтина хигиена, както искатъ да я принизятъ много „теоретици“ на повърхностния туризъмъ, а е чудотворния свѣтъ на единъ другъ животъ, въ който блика извора на сила и вѣра за вѣчната и безсмъртна задача на човѣка да търси и намира пътя къмъ одухотворената красота, къмъ своя Богъ — ако искатъ нѣкои.

— — — — —
Би било посрѣдственостъ тѣзи вѣчни две разбирания за свѣта, едното отъ които се въздига тука, да бждатъ сравнявани и да се надценява или препорѣчва едното за смѣтка на другото.

Илюзии и човѣшка трагика има и тука, има и тамъ.

А и всѣки е свободенъ да разбира живота си и въ връзка съ него планината, както иска и както го задоволява.

И може би утре, когато надъ човѣчеството премине бурята на тежкото страдание и дълбоката криза, за да се открие чистия свѣтълъ друмъ къмъ новъ напредѣкъ и нови завоевания, отново изъ планината ще се мърне доволството и самоувѣреността, които ще празнуватъ мощта на човѣка въ красивата обстановка на планината, лишена отъ духъ и образи, и ще замѣстятъ днешното духовно неспокойство и неспирно търсене, което ние пренесохме и въ планината. Може би . . .

Едно, обаче, ще стане сигурно:

Отъ деия, когато човѣкътъ за пръвъ пътъ видя приказката на звездитѣ, дочу тайнствениятъ шепотъ на планинската гора, намѣри радостта всрѣдъ слънчевитѣ поляни на висинитѣ и долови розовото обещание на сутришния връхъ, отъ този день човѣкътъ за винаги стана плѣнникъ на планинския образъ, който ще остане свѣта на великото, тайното и истински безсмъртното.

Така да вижда и обича планината, човѣкъ не ще престане никога, докато има истински планинари.